

Investigating the Changes in the Globalization of Higher Education in the Architecture Education and Judging Architectural Designs in Iranian Universities

Maedeh Mayahi¹, Saiid Mirriahi^{2*}, Mohammad Ebrahim Mazhari³, Yadollah Mehralizadeh⁴

¹PhD Student, Department of Architecture, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.

²Visiting Associate Professor, Department of Architecture, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.

³Visiting Assistant Professor, Department of Architecture, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.

⁴Visiting Professor, Department of Educational Sciences, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.

ARTICLE INFO

Received: 07.18.2021

Revised: 12.06.2021

Accepted: 01.17.2022

Keyword:

Architectural design
Judging, Globalization
Architectural Education
Higher Education
Iranian Universities

*Corresponding Author:

Saiid Mirriahi

Email:

saiid.mirriahi@gmail.com

ABSTRACT

Higher education is influenced by globalization having a profound effect on all levels and dimensions of higher education. Judging architectural designs is one of the current issues in higher education. Criteria that can be used to measure designs are old concerns in the field of architecture. By knowing how to judge architectural projects in the world's leading universities, it is possible to quantitatively and qualitatively develop higher education in architecture. Therefore, this study was conducted to identify the effects of globalization of higher education on education and judging architectural projects. The research method was mixed (quantitative-qualitative). Data was collected using the method of classification and arrangement of documents, after which their content was analyzed and propositions that represent the educational and judgmental characteristics of the world university were extracted. In order to get acquainted with the methods of judging architectural designs in Iranian universities, the Delphi technique was used. Data was collected through questionnaires and open interviews with professors of architecture at the departments of Architecture at prominent Iranian universities. The findings showed that the effects of globalization on the teaching and judging of architectural designs can be divided into two categories of indicators related to the design process, which included curriculum, students, faculty members, international cooperation, budget, and new electronic communication systems. Criteria for final evaluation included jury, student defense, presentation, and analysis of information. The results showed that the globalization of architectural project judging will lead to intensification of university competitions, upgrading of educational standards, improvement in the quality of education and judging of architectural projects.

شاپای الکترونیکی: ۲۵۳۸-۴۴۳۰

شاپای چاپی: ۲۳۸۲-۹۷۹۶

مقاله پژوهشی

بررسی تغییرات جهانی شدن آموزش عالی بر آموزش معماری و داوری طرح‌های معماری در دانشگاه‌های ایران

مأده مایاچی^۱، سعید میرریاحی^{۲*}، محمد ابراهیم مظهری^۳، یدالله مهرعلی زاده^۴

- ۱- دانشجوی دکتری معماری، گروه معماری، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.
- ۲- دانشیار مدعو، گروه معماری، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.
- ۳- استادیار مدعو، گروه معماری، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.
- ۴- استاد مدعو، گروه علوم تربیتی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

چکیده

آموزش عالی تحت تأثیر جهانی شدن است و جهانی شدن در تمامی سطوح و ابعاد آن تأثیر ژرفی بر جای گذاشته است. داوری طرح‌های معماری از مسائل روز آموزش عالی معماری است. معیارهایی که بتوان با آن‌ها طرح‌ها را ارزیابی کرد از دغدغه‌های قدیمی رشته معماری است. با شناخت نحوه داوری طرح‌های معماری در دانشگاه‌های مطرح جهان، امکان رشد کمی و کیفی آموزش عالی معماری فراهم می‌شود. از این رو، پژوهش حاضر با هدف شناخت تأثیرات جهانی شدن آموزش عالی بر آموزش و داوری طرح‌های معماری انجام شد. روش این پژوهش از نوع آمیخته (کمی- کیفی) است. گردآوری اطلاعات با استفاده از روش طبقه‌بندی و تنظیم اسناد صورت گرفت، سپس به بررسی و تحلیل محتوای آن‌ها مبادرت گردید و گزاره‌هایی استخراج شدند که معرف ویژگی‌های آموزشی و داوری دانشگاه جهانی هستند. به منظور آشنایی با روش‌های داوری طرح‌های معماری در دانشگاه‌های ایران از روش دلفی استفاده شد. جمع‌آوری داده‌ها از طریق ابزار پرسش‌نامه و مصاحبه باز با استادان معماری به‌عنوان اعضای خبرگان گروه معماری در دانشگاه‌های مطرح ایران انجام شد. یافته‌ها نشان داد تأثیرات جهانی شدن بر آموزش و داوری طرح‌های معماری را می‌توان به دو دسته شاخص‌های مربوط به فرایند طراحی که مؤلفه‌های برنامه درسی، دانشجو، اعضای هیئت‌علمی، همکاری بین‌المللی، بودجه و نظام نوین ارتباط الکترونیکی را شامل می‌شود و معیارهای مربوط به ارزشیابی نهایی تقسیم کرد که هیئت‌داوران، دفاع دانشجو، نحوه ارائه و پزیرانته، نحوه تجزیه و تحلیل اطلاعات را دربرمی‌گیرد. نتایج نشان داد جهانی شدن داوری پروژه‌های معماری منجر به تشدید رقابت‌های دانشگاه‌ها، ارتقای استانداردهای آموزشی، افزایش سطح کیفی آموزش و داوری طرح‌های معماری خواهد شد.

اطلاعات مقاله

دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۴/۲۷

بازنگری مقاله: ۱۴۰۰/۰۹/۱۵

پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۱۰/۲۷

کلید واژگان:

طرح معماری
داوری
جهانی شدن
آموزش معماری
آموزش عالی
دانشگاه‌های ایران

*نویسنده مسئول: سعید میرریاحی

پست الکترونیکی:

saiid.mirriahi@gmail.com

مقدمه

جهانی‌شدن، زنجیره‌های از دگرگونی‌ها در عرصه‌های مختلف است که درنهایت به ایجاد یک نظام واحد جهانی می‌انجامد که به معنای تحقق شرایط جهانی با پیوستگی فرهنگ‌های محلی و پیدایش شرایط جدید برای جامعه جهانی است و دولت‌ها ناگزیر هستند برای پرورش نسل آینده خود را با این جریان ضروری و نیرومند سازگار کنند و نظام آموزش نوین را اخذ و براساس فرهنگ خود بومی‌سازی کنند [۱]. جهانی‌شدن یکی از مباحث مهم و جنجال‌برانگیز دنیای معاصر است که اندیشمندان مختلف، هریک به‌گونه‌ای راجع به آن سخن می‌گویند. هم‌اکنون در مورد جهانی‌شدن اتفاق نظرات چندانی وجود ندارد اما آنچه مسلم است این است که هیچ‌کس نتوانست منکر اصل وجود این پدیده و تأثیر آن بر زندگی بشر در دنیای معاصر شود و اختلاف‌ها بر سر ابعاد گوناگون جهانی‌شدن، آثار و تبعات یا چگونگی و کم‌کیف آن است [۲]. جهانی‌شدن با تعلیم و تربیت امروز گره‌خورده است؛ به‌گونه‌ای که بسیاری از اندیشه‌پردازان از جهانی‌شدن در آموزش عالی را به بین‌المللی‌شدن دانشگاه‌ها توصیف کرده‌اند [۳]. در سال‌های اخیر، با پیشرفت فناوری اطلاعات و ارتباطات، دانشگاه‌ها با محیط پیرامون خود ارتباط بیشتری برقرار کردند که به دگرگونی‌هایی در نظام آموزش عالی سراسر جهان منجر شده است که عبارتند از: (۱) افزایش دانشجو (۲) تنوع در تقاضای سامانه آموزش عالی (۳) افزایش تنوع در نظام عرضه آموزش با افزایش دسترسی‌پذیری به فناوری اطلاعات (۴) اشکال متفاوت شیوه‌های کنترل نظام آموزش عالی برای تأمین سرمایه [۴]. قضاوت و سنجش توانایی‌های دانشجویان از مهم‌ترین موضوعات مرتبط با امر آموزش معماری به‌شمار می‌روند. مسلماً روند آموزش معماری تنها زمانی کامل می‌شود که سازوکار آن مبتنی بر اصولی مشخص و فرایندی روشن برپا شود [۵]. رسیدن به معیارهایی که بتوان با آن طرح‌ها را سنجید یکی از دغدغه‌های قدیمی است [۶]. عامل مهمی که در نتیجه آموزش‌های دانشگاهی نقش تعیین‌کننده‌ای ایفا می‌کند، نحوه قضاوت و ارزیابی آموزش‌های داده‌شده در قالب پروژه‌های معماری است. نقش و اهمیت این فاکتور زمانی روشن‌تر می‌شود که بازخورد دانشجویان نسبت به نحوه داوری پروژه‌هایشان و نیز نقش مهم قضاوت پروژه‌ها به‌عنوان عاملی مؤثر در یادگیری آنان را از نظر بگذرانیم. متأسفانه با وجود اهمیت این مطلب ارزیابی پروژه‌های معماری یکی از مشکلات بیشتر دانشکده‌های معماری می‌باشد. جهانی‌شدن فرایند قدرتمندی است که بر بسیاری از جنبه‌های مختلف از آموزش و پرورش گرفته تا سیاست و اقتصاد تأثیر می‌گذارد. دگرگونی‌های فراوان و شتابان ناشی از پدیده جهانی‌شدن در عصر حاضر، به‌ویژه در عرصه‌های علوم و فناوری از یک‌سو و تکیه بنیادین بر اقتصاد و توسعه دانش‌محور از دیگر سو، موجب شده است که آموزش عالی، بیشترین و عمیق‌ترین تأثیرات را بر این روند داشته باشد. نظام آموزش عالی ایران نیز همگام با تحولات جهانی، همواره کوشیده است تا در قالب اهداف برنامه‌های بلندمدت به تقویت جایگاه سیستم آموزش عالی در سطح ملی و جهانی مبادرت ورزد و پاسخگوی نیازهای گوناگون جامعه نوین باشد که این نظام که سال‌ها بعد از رونق گرفتن دانشگاه‌ها در اروپا و از طریق الگوگیری از این نمونه‌ها پایه‌ریزی شده، اکنون با محدودیت‌ها و معضلات جدی مواجه است. از این‌رو، بازنگری و اصلاح نظام آموزش عالی برای انطباق مستمر با تحولات محیطی، ضروری به‌نظر می‌رسد؛ زیرا ساخت سنتی این نظام فاقد توانایی پاسخگویی به نیازهای پویای جوامع نوین است [۷]. در بسیاری از کشورها از بین‌المللی‌سازی آموزش عالی برای اطمینان یا ارتقای کیفیت آموزش عالی استفاده می‌شود و برخی کشورها نیز برای دستیابی به بالاترین حد کیفیت آموزشی در بازار جهانی به بین‌المللی‌سازی آموزش عالی روی آورده‌اند. نتایج پژوهش لیسک (۲۰۰۴) نشان داد که دانشجویان یک دانشگاه بین‌المللی نه‌تنها توانایی تفکر بین‌المللی را کسب می‌کنند بلکه می‌توانند مسائل را از دیدگاه‌های مختلف بررسی کنند و کارها را در سطح استانداردهای بین‌المللی به انجام برسانند [۸]. بنابراین، به نظر می‌رسد جهانی‌شدن منجر به ارتقای سطح علمی استادان و دانشگاه‌ها خواهد شد. از طرفی اگر بتوان برای بهبود داوری طرح‌های معماری در سطح بین‌المللی راهکاری پیشنهاد کرد سبب می‌شود استادان برای رسیدن به آن سطح علمی خود را ارتقا دهند. این امر روند داوری طرح‌های معماری را بهبود می‌بخشد.

پیشینه تحقیق

در سال‌های اخیر، تحقیقاتی با موضوع تأثیرات جهانی شدن بر آموزش عالی انجام شده است که در این پژوهش مهم‌ترین آن‌ها تحلیل می‌گردد. در جدیدترین پژوهش تحت عنوان «پدیده جهانی شدن برنامه درسی» راهکارهای ذیل را برای جهانی شدن برنامه درسی پیشنهاد می‌دهد: با بهره‌مندی از نظام دانش جهانی به توسعه انسانی، فردی و محلی پرداخت و به برابری و بهبود در زمینه‌هایی چون برنامه‌ریزی درسی، تمرکززدایی و مشارکت همگانی در فرایند آموزش، فناوری، به‌صورت مادام‌العمر در نظر گرفت که مسیر توسعه کشورها از آموزش در مراکز یادگیری آغاز می‌شود، در دنیای امروز باید تفکر را به‌صورت بومی- محلی اجرا کرد و به شناخت راهبردهای آموزشی برای شناخت معضلاتی که بسیار مهم جلوه می‌نماید پرداخت [۱]. برای پاسخ‌گویی به نیازها و پیامدهای جهانی شدن بر این موارد تأکید شود: گنجاندن آموزش جهانی در برنامه‌های درسی فراگیران، افزایش آموزش ضمن خدمت در زمینه آموزش جهانی برای فراگیران، تشویق پژوهش‌های آموزشی پیرامون آموزش جهانی، گسترش اجتماعات یا شبکه‌های یادگیری، حمایت از همکاری‌های بین‌المللی و اجتماعات بین‌المللی برای ارتقا و تقویت آموزش جهانی، حمایت از ضرورت آموزش زبان‌های خارجی [۹]. پورعزت [۷] به استراتژی‌ها و راهکارهای ذیل دست یافته است: توسعه دانش‌محوری و دادن اختیار تصمیم‌گیری، ایجاد اتحاد استراتژیک میان دانشگاه‌های داخلی و خارج برای افزایش رقابت متقابل، گسترش دسترسی به منابع آموزشی و بهره‌گیری از قابلیت‌های یادگیری مجازی، ایجاد محیطی مناسب برای دانشجویان، از فرهنگ‌ها و قومیت‌های گوناگون، جستجوی منابع تأمین مالی جدید، تأکید بر آموزش مهارت‌های حرفه‌ای متناسب با نیازهای جامعه و مشارکت در حل مسائل، تأکید بر مطالعات بین‌رشته‌ای و چند رشته‌ای، توسعه فرهنگ کار گروهی برای توسعه گروه‌ها، یودر [۱۰]، در پژوهشی با عنوان جهانی شدن آموزش عالی در دانشگاه‌های چین نتایج را چنین بیان کرد که از نظر استادان جهانی شدن بر نظام دانشگاهی و بیشتر فرایندهای مرتبط با آن تأثیر دارد و بر کیفیت آموزشی و فرایندهای تدریس اثر مثبت و معنادار می‌گذارد. برنز، در پژوهش خود با عنوان «جهانی شدن آموزش بین‌المللی» نتیجه گرفت که جهانی شدن تأثیر مستقیمی بر کیفیت دارد و همچنین نظام فناوری اطلاعات و ارتباطات متأثر از جهانی شدن تغییر می‌کند. آکانی [۱۱]، در مطالعه خود تحت عنوان «تأثیر جهانی شدن بر آموزش و پرورش نیجریه» نتایج را چنین گزارش داد که جهانی شدن موجب تغییر سیستم‌های آموزش و روند کیفیت در آموزش شده است. این امر تأثیرات مثبت جهانی شدن را بر تعلیم و تربیت نشان می‌دهد. همچنین کلیه راهکارها و پیشنهادها در راستای جهانی شدن تعلیم و تربیت صورت می‌گیرد و سیستم آموزشی مبنای خود را کیفیت جهانی قرار داده و استانداردهای بین‌المللی را در پیش گرفته است. سوتو اوترو [۱۲] بیان می‌دارد: واکاوی ادبیات موضوع، حاکی از رویکردهای متفاوت و متنوعی به جهانی شدن است: رویکرد اول، جهانی شدن را یک پروژه از پیش طراحی شده توسط نظام سلطه تلقی می‌نماید که هدف آن، سیطره اقتصادی، فرهنگی و سیاسی بر سایر کشورهاست، رویکرد دوم، آن را فرایندی می‌داند که ناشی از تحولات روزافزون دنیای جدید همانند گسترش شبکه‌های اطلاعاتی و ارتباطی است که این امر منجر به هم‌پیوستگی بیشتر جهانیان شده است. در این میان، نظام‌های آموزشی به‌ویژه آموزش عالی، به‌گونه‌ای از جهانی شدن، متأثر شده است که برخی از بازنگری در چشم‌انداز و مأموریت‌های آموزش عالی صحبت به میان می‌آورند [۱۳]. پژوهش‌هایی در راستای ارزشیابی آموزشی انجام گردیده است که به آن‌ها در ادامه اشاره می‌شود. رالف تایلر^۴، الگوی ارزشیابی آموزشی را به هفت مرحله تقسیم می‌کند: ۱- تعیین اهداف کلی و هدف‌های پژوهش ۲- طبقه‌بندی اهداف ۳- بیان اهداف به‌صورت رفتاری ۴- یافتن موقعیت‌هایی که بتوانند دستیابی به اهداف را ممکن کند ۵- تهیه روش‌های اندازه‌گیری، ۶- گردآوری داده‌های مربوط به عملکرد یادگیرندگان

¹ Yoder

² Akani

³ Souto-Otero

⁴ Taylor

۷- مقایسه داده‌های مربوط به عملکرد با اهداف رفتاری. احدی [۱۴] تمام فعالیت‌ها از ابتدا تا انجام طراحی را به دو دسته کلی تقسیم می‌کند: دسته اول معیارهای مربوط به ارزیابی فرایند طراحی و دسته دوم معیارهای مربوط به ارزشیابی محصول نهایی است. دسته اول دارای سه مؤلفه اصلی: دانش طراحی، مهارت طراحی و پیشبرد طراحی و دسته دوم شامل سه مؤلفه اصلی: مقدمات طرح، اجزای طرح و مستندات طرح است. دانشگاه‌های ایران همانند دیگر دانشگاه‌های برتر جهان برای یافتن هویت بین‌المللی، صدور دانش و یافته‌های علمی، تبادلات دانشجویی، برطرف کردن تنگناهای مالی، افزایش کیفیت آموزشی، گسترش چندفرهنگ‌گرایی و دلایل دیگر، توجه ویژه‌ای به بین‌المللی‌سازی آموزش عالی داشته باشد [۸]. اگرچه پژوهش‌هایی در راستای اثرات جهانی‌شدن بر آموزش عالی ارائه شده است. دامنه این پژوهش‌ها تأکید بر باز بودن تعامل دائمی با دانشگاه‌های جهان و توجه به نیازها و مطالبات محیط دانشگاه و تأثیرات مثبت جهانی‌شدن بر آموزش عالی را دارند. پژوهش‌های دیگری بر قضاوت و داوری در نظام آموزش معماری صورت گرفت است که هر کدام بر یک نوع چارچوب تأکید می‌کنند اما هیچ‌کدام از پژوهش‌های پیشین تأثیرات جهانی‌شدن آموزش عالی را بر آموزش و داوری طرح‌های معماری بررسی نکرده است که این خود ضرورت تحقیق پیش رو را نشان می‌دهد.

مبانی نظری

تأثیرات جهانی‌شدن بر آموزش عالی

در سال‌های اخیر، تحقیقاتی با موضوع تأثیرات جهانی‌شدن بر آموزش عالی انجام شده است که در این پژوهش مهم‌ترین آن‌ها تحلیل می‌گردد. در پژوهشی تحت عنوان «بررسی اثرات جهانی‌شدن بر نظام آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران» عواملی چون اقدامات گسترده‌ای در زمینه برنامه‌ریزی درسی، توسعه روش‌ها و فنون تدریس، توسعه ارزش‌های جهانی، برقراری تعامل سازنده بین عوامل و شرایط بومی و محلی با ضوابط و شرایط جهانی، استفاده از همه ظرفیت‌ها و پتانسیل‌ها برای زبان‌آموزی، توسعه مهارت‌های سواد یادگیری، توسعه مهارت‌های کاربری رایانه و درنهایت تغییر نگرش از موضوع صرفاً داخلی به ملاحظات نگرش محلی - جهانی انجام گردد [۱۵]. والر [۱۶] بیان می‌دارد: همراه با جهانی‌شدن، پیشرفت فناوری، به‌ویژه در زمینه ارتباطات و رایانه‌ها، جهان، به‌ویژه دنیای یادگیری را تغییر داده است. درنتیجه، مزیت رقابتی برای دانشگاه‌های جهان ایجاد کرده آن‌ها را مستلزم اصلاح و انطباق با شرایط می‌کند. آعید^۱ [۱۷] جهانی‌شدن تحصیلات عالی را با مشکل مواجه کرده است. درنتیجه، تحصیلات عالی از حالت حاشیه‌ای به وضعیت اصلی تغییر موقعیت داده است تا پاسخگوی دولت‌ها برای جهانی‌سازی باشد. چهار دلیل برای جهانی‌شدن وجود دارد: منطق اقتصادی، منطق سیاسی، منطق دانشگاهی و منطق فرهنگی. با بررسی و مرور ادبیات پژوهش، چندین موضوع پدیدار شد. نخست، آموزش عالی در کمک به تعیین کیفیت زندگی برای بهره‌وری هر کشوری حیاتی است. دوم، از منظر گسترده‌تری، فناوری امکان تبادل سریع داده‌ها و اطلاعات را ایجاد می‌کند. سوم، فناوری همچنین شبکه غیررسمی را قادر ساخته است تا جایگزین ساختار رسمی‌تر شود. چهارم، به‌عنوان نتیجه تکنولوژی، جهان اکنون یک جامعه جهانی است، نه فقط یک جامعه محلی. پنجم، ادغام آموزش جهانی شده به‌وسیله فناوری باعث تقویت حس یادگیری مجدد می‌شود؛ یعنی یادگیری مفهوم مهم‌تر از انتقال آن است [۱۸]. فلورنتین پوپسکو^۲ بیان می‌دارد دانشگاه‌ها به دلایل زیادی جهانی می‌شوند: از جمله بهبود کیفیت و کمیت تحقیقات خود، تلاش برای ارتقای دانشگاه به کلاس جهانی، تولید برای هدف مشارکتی در زمینه ارتقای رتبه بین‌المللی دانشگاه‌ها در مجلات بین‌المللی، تولید نسل جدیدی از متخصصان دارای مهارت فنی و اجتماعی، بهبود رقابت بین‌المللی، تسهیل توسعه و رشد مؤسسه، همکاری با آژانس‌های ملی برای ارزیابی

¹ Waller

² Ead

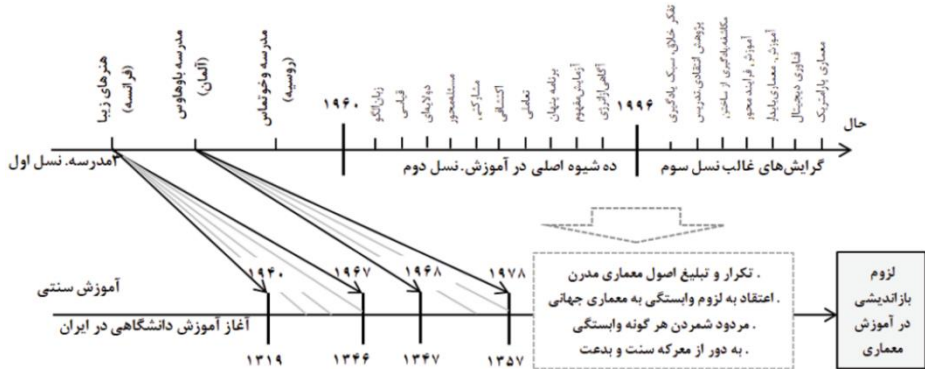
³ Popescu

کیفیت آموزش عالی، بهبود کیفیت تحقیقات و بالا بردن کیفیت برنامه‌های تحصیلی [۱۹]. مانند هر موضوعی دیگر در ادبیات پژوهشی، جهانی شدن دارای اثرات منفی بر آموزش عالی نیز است که در ادامه می‌توان به‌اختصار به آن‌ها اشاره کرد: ۱- فرار مغزها که بااهمیت‌ترین پیامدهای منفی جهانی شدن آموزش عالی است که منجر به مهاجرت متخصصان کشورهای صنعتی می‌شود. تفرّا [۲۰]، مهاجرت این افراد بسیار توانمند را تهدیدی برای پیشرفت اقتصادی و فرهنگی ملت‌های ضعیف بیان می‌کند. ۲- تداخل میان نقش دانشگاه، به‌مثابه سازمان سیاسی که مجبور به دنبال کردن خط‌مشی ملی است و در جایگاه یک مؤسسه فرهنگی، مرزهای ملی و مشارکتی در شبکه‌های علمی بین‌المللی را فرامی‌گیرد. ۳- دانشجویان بین‌المللی اغلب در زمینه زبان و دستیابی به اهداف علمی مشخص و سازگاری فرهنگی نیازمند یاری هستند. این دانشجویان بیشتر مشکلات مالی و تبعیض نژادی را تجربه می‌کنند اگر دانشگاه برای حل مشکلات آموزشی و شخصی دانشجویان تخصص یا زمان کافی نداشت باشد، در بلندمدت موجب ناامیدی دانشجویان می‌شود [۲۱]. با توجه به اهمیت بهره‌مند شدن هر چه بیشتر از آثار و نتایج مثبت بین‌المللی شدن آموزش عالی و کاهش آثار منفی حاصل از این پدیده در اغلب کشورهای جهان برای هماهنگ کردن نظام‌های آموزش عالی و برنامه‌های دانشگاهی با نیازهای توسعه‌ای و تحولات بین‌المللی و جهانی، ارتقای کیفیت آموزش عالی در اولویت قرار گرفته است [۲۲].

تأثیرات جهانی شدن بر آموزش معماری

سیر تحول آموزش معماری در ایران را می‌توان به سه مرحله اصلی تقسیم کرد: ۱- عصر وحدت و آموزش سنتی: معماری سنتی معماری است تکامل یافته که با درک باورها و هنرهای عقیدتی و اجتماعی و دانش‌های اقلیمی، سازه‌ای و کارکردی همراه است. ۲- عصر بدعت و آموزش دانشگاهی: این نوع آموزش که از دوران ناصرالدین قاجار آغاز شد و با حضور معماری غرب در ایران ادامه یافت و همراه با دیگر مظاهر تمدن غرب در جامعه مستحکم شد، برای اولین بار در دانشکده هنرهای زیبا تجلی یافت. ۳- عصر کثرت و آموزش سرگردان: با ظهور پست‌مدرنیسم، چگونه اندیشیدن جایگزین چگونه ساختن در کارگاه‌های طراحی شد [۲۳]. از مقایسه سه دوره آموزش دانشگاهی معماری، این نتیجه حاصل می‌گردد که در نسل اول تأکید بر روند طراحی و تعریف دقیق از چگونگی طی مسیر به انضمام ارتقای دانش طراحی، به‌صورت هنری یا فنی انجام شده است. در نسل دوم، با در نظر گرفتن تجارب دوره اول و البته هم‌زمان با اوج تحقیقات حوزه طراحی پژوهی در این دوره، اهمیت فرایند طراحی و اندیشه بر شیوه تدریس در صدر اهمیت قرار می‌گیرد. با پیشرفت علم و فناوری و رایج شدن شبکه‌های اطلاعات و ارتباطات جهانی در نسل سوم و کم‌رنگ‌تر شدن دغدغه کسب دانش برای طراحی، به‌کارگیری دانش طراحی و اندیشه طراحی اهمیت اصلی می‌یابد تطبیق زمانی دوره‌های آموزش دانشگاهی معماری با تحولات رخ داده در آموزش دانشگاهی معماری در داخل کشور در نمودار ۱ آمده است. مقایسه سه دوره نشان می‌دهد، با در نظر گرفتن زمان می‌توان بیان کرد که متناسب با تغییر نقش معمار در دنیای حرفه‌ای، نقش مدرس نیز در کارگاه‌های طراحی دچار تغییر شده و البته این تغییر به‌صورت کاملاً همسان با حرفه صورت نگرفته است. نقش مدرس از سلطه و قدرت کامل و پرورش یک معمار خودمحمور به‌سوی یک تسهیل‌کننده به همراه پذیرش عقاید دیگران و توجه کامل به مسائل گوناگون و سپس تصمیم‌گیری، تغییر کرده است. در نسل سوم با آمدن فناوری‌های دیجیتال و کارگاه‌های طراحی مجازی و حقیقی دست‌خوش تغییرات عمده شدند. تأثیر کامپیوتر و فناوری‌های اطلاعات به‌صورت روزافزونی چه در سطح تحقیقات و چه در سطح تدریس، در حال بیشتر شدن است. به نقل از کوان، کارگاه‌های طراحی مجازی، علاوه بر آموزش طراحی، به دانشجویان این فرصت را می‌دهد که فراتر از مرزهای جغرافیایی و فرهنگی، آموزش ببینند [۲۴]. بدین معنا آموزش معماری تمایل به برقراری ارتباط با آموزش معماری جهان برای کسب دانش و اطلاعات دارد.

¹ Teferra

نمودار ۱. تطبیق زمانی تحولات آموزش دانشگاهی معماری در جهان و ایران (مآخذ: کیان‌ارثی، ۱۳۹۸، [۲۴].)

آموزش در بعد بین‌المللی پدیده‌ای به نسبت جدید و متأثر از دو عامل جهانی شدن و بین‌المللی‌سازی آموزش عالی است و این پدیده‌ها موجب تغییرات نوینی در سناریوهای آموزشی است. از طرف دیگر، دانشگاه‌ها که بازتاب پیشرفت و توسعه سرمایه انسانی محسوب می‌شوند، متأثر از این رویداد به نهادی برای تقویت مبادلات علمی و بین‌المللی و گسترش چندفرهنگ‌گرایی علمی تبدیل شده‌اند. در چنین شرایطی بهتر است دانشگاه‌های ایران همانند دیگر دانشگاه‌های برتر جهان توجه ویژه‌ای به بین‌المللی‌سازی آموزش عالی داشته باشند [۸]. جهانی شدن به مفهوم فرایند جامعه باز یا دهکده جهانی اطلاق می‌شود که در آن همگان از حقوق برابر نظیر آزادی بیان، رشد فکری، آرمان یکپارچگی، انجمن‌های علمی، فرهنگی و صنعتی با ارشاد مدیران شایسته و رهبران کارآمد آموزشی برخوردار باشند. تغییر در سیاست‌های آموزشی و پرورشی، نخستین بار مورد توجه میشو^۱ قرار گرفت. به اعتقاد فوکو گسترش دموکراسی، مرهون دموکراتیک شدن آموزش و پرورش است. امروزه عنصر مدیریت آموزشی از اهرم‌های توسعه جامعه بشری است. اشتراک دانش و مهارت، توسعه کشورها، خلق ارزش‌ها، افزایش کارایی، تفاهم بین‌المللی و تسهیل ارتباطات از مزایای جهانی شدن لازمه ماندگاری و دوام و بقا انسان‌ها در عرصه تحولات پرشتاب در مراکز آموزشی بیشتر از سایر سازمان‌ها می‌باشد [۲۵]. در ذیل اشکالی که جهانی شدن می‌تواند در آموزش عالی نمود پیدا کند بیان شده است.

اشکال جهانی شدن آموزش عالی

۱- بین‌المللی‌سازی برنامه درسی: زمانی یک دانشگاه و سیستم آموزش عالی خواهد توانست در صحنه آموزش عالی جهانی شده، خودی نشان دهد و دانشجویان از سراسر نقاط جهان جذب کند که برنامه‌های درسی و کیفیت آموزشی خویش را پیش از پیش ارتقا دهد و با تحولات در ارزیابی برنامه‌ها، رشته‌های تحصیلی و عملکرد دانشگاه‌ها همراه باشد تا به ارتقای کیفیت تولیدات آموزش عالی براساس نیاز بازار بیانجامد. گرایش به برنامه درسی بین‌المللی شده تا حدودی متأثر از توسعه مفهوم دانشگاه بین‌المللی در پی جذب دانشجویان بین‌المللی، مبادله‌های دانشجویی، مطالعات خارج از کشور توسعه کارکنان است. وب (۲۰۰۵) مدعی است تغییر معنادار برنامه درسی نخستین مرحله از اطمینان بقای دانشجویان بین‌المللی است. رویکردهای بین‌المللی‌سازی برنامه درسی شامل: ۱- رویکرد افزودن: بر افزایش محتوا، مفاهیم، موضوعات و دیدگاه‌های بین‌المللی به برنامه درسی، بدون تغییر در ساختار آن تأکید دارد. ۲- رویکرد گنجاندن:

¹ Michel Foucault

بر ماهیت میان‌رشته‌ای بین‌المللی‌سازی برنامه درسی توجه دارد و فرصت مطالعه در همه زمینه‌ها را برای دانشجویان رشته‌های مختلف ایجاد می‌کند. ۳- رویکرد دگرگون‌شونده نیز بر تغییر برنامه درسی با هدف توانمندسازی دانشجویان برای حرکت میان دو یا چند جهان‌بینی تأکید دارد. این رویکرد براساس دانش‌جو‌محوری و آموزش اصولی بنا شده و دیدگاه ضد سلطه در اصلاح برنامه درسی دارد و برریشه کن کردن ساختارهای اجتماعی نابرابر از طریق فرآیند آموزشی تأکید دارد. در آموزش معماری می‌توان نوآوری در برنامه‌های آموزشی مطابق با زمان و استفاده از روش‌های نوین برای آموزش و تدریس دانشجویان دانشگاه‌های داخل و خارج از کشور استفاده کرد. ارتقا و بهبود برنامه‌های درسی معماری از طریق افزایش محتوا، به معنای موضوعات و دیدگاه‌های بین‌المللی به برنامه درسی، بدون تغییر در ساختار آن یا گنجاندن دروس که به دانشجویان معماری فرصت مطالعه در همه ابعاد بین‌المللی و چند فرهنگی فراهم سازد یا تغییر برنامه درسی معماری باهدف توانمندسازی دانشجویان برای توسعه تفکر انتقادی، ارزش‌ها، مهارت‌ها، دانش‌ها و آگاهی نسبت به تفاوت‌های میان فرهنگی برای مبدل شدن به شهروندان جهانی.

۲- هیئت علمی و دانشجویان: شناخته‌شده‌ترین شکل آموزش عالی بین‌المللی به‌طور یقین تحرک دانشجویان برای تحصیل در خارج از کشور است. تحرک کادر آموزشی و هیئت علمی دومین شکل بااهمیت بین‌المللی‌سازی در آموزش عالی است. تحرک بین‌المللی در میان استادان براساس ملاک‌هایی همچون پژوهش، بورسیه تحصیلی، آموزش، تدریس و فرصت‌های مطالعاتی انجام می‌گیرد. در معماری می‌توان از طریق توسعه فرهنگ کار تیمی میان دانشجویان داخل و خارج از کشور و زمینه‌سازی برای توسعه گروه‌های کاری دانشجویان فراهم آورد. می‌توان با دعوت و آشنایی با استادان و معماران برجسته دانشگاه‌های خارج از کشور و ارتباط فکری با آن‌ها برقرار کرد تا تبادل افکار و ایده‌ها صورت بگیرد و از تجربیات و نظرات آنان استفاده کرد. ارائه فرصت‌های مطالعاتی خارج از کشور برای اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های معماری، پذیرش دانشجویان از خارج کشور، ایجاد محیطی مناسب برای دانشجویان با قومیت‌ها و فرهنگ‌های مختلف جهت توسعه قدرت ارتباط در محیط کار چند فرهنگی برای آشنایی با فرهنگ سایر کشورها، به‌طور کلی می‌توانیم آموزش معماری را به دو بخش مدرن و سنتی تقسیم کنیم که بخش سنتی را استادان داخل کشور و بخش مدرن را استادان خارج از کشور تدریس می‌کنند.

۳- همکاری بین‌المللی: هم‌اکنون بسیاری از دانشگاه‌ها در زمینه ابعاد مختلف آموزشی و تحصیلی توافق همکاری امضا می‌کنند. چنین توافقی‌هایی به تأسیس شبکه‌های بااهمیت دانشگاه بین‌المللی در مقیاس جهان منجر می‌شود. درواقع علت گسترش تحرک کادر آموزشی، رشد جهانی و فزاینده کارهای پژوهشی رقابتی و بین‌المللی همراه با اجلاس‌های متعدد، گردهمایی‌ها، پروژه‌های مشترک و همچنین سفرهای هوایی ارزان‌قیمت و در دسترس است. توافق دوجانبه میان مؤسسات آموزش عالی اشکال مختلفی دارد که در ادامه بااهمیت‌ترین آن‌ها اشاره می‌شود: ۱- نمایندگی (انحصاری): ذیل توافق نمایندگی دانشگاهی داخلی به دانشگاه خارجی اجازه تهیه برخی برنامه‌ها و مدارک تحصیلی براساس شرایط توافق دوجانبه را می‌دهد. ۲- هم‌زمان (خواهرخواندگی): توافق‌های هم‌زمان میان مؤسسات آموزش عالی در کشورهای گوناگون برای ارائه برنامه‌های مشترک تنظیم می‌شود. بر این اساس دو دانشگاه برای دانشجویان واحد درس‌های یکسانی، منابع درسی شبیه به هم و آزمون‌های هماهنگ در نظر گرفته می‌شود. هر دانشگاه کادر علمی خود را به‌طور معمول از نیروهای محلی استفاده می‌کند ۳- پیوند(اتصال): دانشجویان در دانشگاه میزبان در کل برنامه یا بخشی از آن ثبت‌نام می‌کنند، منتها اعتبار آن توسط دانشگاه داخلی تأیید می‌شود.

گسترش واحدهای دانشگاهی فرامرزی، دانشگاه‌هایی که در دنیای علمی تمایل بسیاری به اخذ رویکرد بازار محور و راهبرد کارآفرینی برای جذب دانشجویان دارند با افزایش تعداد دانشجویان انتقالی به کشورشان قانع نمی‌شوند و بر ایجاد دانشگاه‌های محلی تحت نفوذ کامل دانشگاه مادر تأکید دارند. در این نگرش، فرایند بین‌المللی‌سازی از تقاضا به عرضه تغییر می‌کند. در برخی موردها توافقی‌های رسمی درون دانشگاهی فراملیتی آن‌چنان بااهمیت است که شرکای همکار

خودشان را به شبکه‌های فراملیتی واقعی دانشگاهی تبدیل می‌کند. به‌ویژه در مناطق علمی که اغلب دولت فشار کمتری بر نظام آموزش عالی وارد می‌کند احتمال شکل‌گیری شبکه‌های دانشگاهی فراملیتی بیشتر است [۲۶].

در آموزش معماری می‌توان نمایندگی دانشگاه‌های معماری مطرح جهان را در ایران گرفت و برخی برنامه‌ها و مدارک تحصیلی براساس شرایط توافق دوجانبه را ارائه داد. می‌توان توافقی‌های هم‌زمان میان دانشگاه‌های معماری در کشورهای گوناگون برای ارائه برنامه‌های مشترک تنظیم کرد. بر این اساس دو دانشگاه برای دانشجویان واحد درسی یکسان، منابع درسی شبیه به هم و آزمون‌های هماهنگ در نظر گرفته شود از کادر علمی و نیروهای محلی استفاده کرد. دانشجویان می‌توانند در دانشگاه میزبان کل برنامه درسی یا بخشی از آن را ثبت‌نام کنند، اعتبار آن توسط دانشگاه داخلی تأیید شود. می‌توان تیمی به‌وسیله استادان داخل کشور به همراه استادان دانشگاه‌های خارجی و معماران موفق جهان تشکیل داد و برای آموزش و شرکت در هم‌اندیشی‌های داخل کشور دعوت کرد تا دانشجویان با روش طراحی و افکار آن‌ها برای انجام پروژه‌های آشنا شوند. ایجاد ارتباط میان دانشگاه‌های داخلی و خارجی منجر به افزایش مزیت رقابت متقابل بین آن می‌شود. سفرهای علمی به شهرها و کشورهای مختلف به همراه استادان و بازدید از معماری مناطق مختلف به درک فرهنگ‌ها و آشنایی با آداب‌ورسوم سایر ملل کمک خواهد کرد.

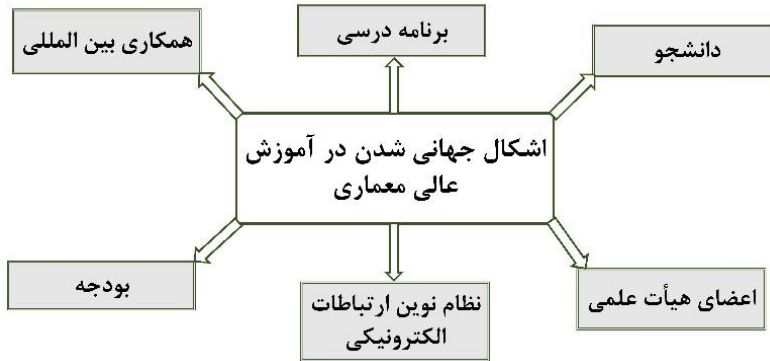
۴- بودجه: از نظر اقتصادی استدلال می‌شود که بین‌المللی شدن سبب افزایش سرعت توسعه علمی کشورها می‌شود و نیز انبوهی از تجارب و پیوندهای اقتصادی را ایجاد می‌کند و در نتیجه تجارت و صنعت علم به‌منزله یکی از منابع اقتصادی گسترش می‌یابد [۲۷]. تجارت در راستای آموزش و داوری معماری یک مثال آشکار است که بین‌المللی‌سازی در کشورهای مختلف به‌وسیله نیازهای بازار کار انجام‌شده است. نسل آینده مدیران تجارت نیاز به تحرک و پویایی جهانی دارند و کارفرمایان، دانشجویان با تجربه‌های بین‌المللی را انتخاب می‌کنند [۲۸]. بین‌المللی‌گرایی در پیچه‌های مالی بسیاری برای مدیریت مالی دانشگاه به‌وجود می‌آورد، جذب دانشجویان بین‌المللی و بستن قراردادهای پژوهشی با دانشگاه‌های جهان به تأمین بودجه و بهبود کیفیت برای تقویت رقابت‌پذیری کمک می‌کند. در آموزش معماری برای بخش‌های مختلف که شامل: تنوع و نوآوری در جذب منابع مالی برای دانشگاه، افزایش تسهیلات و امکانات رفاهی کارکنان، هیئت‌علمی و مدیران می‌توان بودجه مناسب اختصاص داد. جستجوی منابع تأمین مالی جدید مبتنی بر رابطه متقابل دانشگاه‌های معماری و جامعه، بهبود بهره‌وری در تخصیص منابع مالی و افزایش اثربخشی در بازدهی سرمایه‌گذاری‌های پژوهش‌های مبتنی بر معماری. حمایت از خدمات دانشگاهی نظیر پذیرش دانشجو معماری، ثبت‌نام، وام‌های دانشجویی و دانش‌آموختگان و ارائه خدمات حمایتی از دانشجویان ورودی (به کشور) و خروجی (از کشور).

۵- نظام نوین ارتباطات الکترونیکی: فناوری اطلاعات و ارتباطات توزیع و دسترسی به اطلاعات را در هر زمان و در هر جای جهان ممکن ساخته است و مواد آموزشی، گزارش‌های پژوهشی و نظیر آن در وبگاه‌های علمی توزیع شده و فقط با کلیک کردن قابل دسترسی است که موجب تعامل میان پردیس‌های دانشگاهی و هماهنگی واحدها می‌شود [۸]. جهانی‌شدن متأثر از دو عامل عمده بازار و فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطات شکل گرفته است. در واقع، اگرچه فناوری‌های ارتباطی به رشد فرایند جهانی‌شدن سرعت بخشیده اما خود حاصل علوم فناوریانه دانشگاه‌هاست. از این رو، در آموزش عالی رشته‌های درسی به‌سوی علوم فناوریانه پیش می‌رود و از این طریق بازار به دانشگاه و دانشگاه به بازار وابسته می‌شود [۲۹]. عصر جدید، عصر اطلاعاتی است. اطلاعات به کالای باارزش بدل شده است. اطلاعاتی شدن معماری در عصر جدید با ظهور رایانه در طراحی معماری به‌عنوان عاملی که سبب بسط خلاقیت‌های معماران می‌شود ظاهر شد و امروزه پایداری در معماری که خود را در سازه و مصالح صلب نشان می‌داد کمتر از جریان سریع اطلاعاتی اهمیت دارد. معماری جدید بسیاری از عناصر سنتی خود را از دست داده است. فرم‌های ایجادشده در معماری معاصر سعی در فاصله گرفتن از اسلاف سنتی خود و بیان سرعت و پویایی دارند و در یک کلام، زاده عصر اطلاعات هستند. ماده‌زدایی و رسانه‌ای شدن معماری و تغییر در معیارهای زیبایی‌شناسی و ایجاد فرم‌های هیبریدی از تأثیرات اطلاعات در معماری هستند. کامپیوتر ظرف

مدت کوتاهی به‌عنوان یکی از پذیرفته‌شده‌ترین ابزار و وسایل در معماری شناخته شد که هم در روند طراحی و هم در عمل روزمره ساختمان‌سازی و شهرسازی به کار آمد. البته ورود کامپیوتر به مقوله طراحی نتایج فراگیر و گسترده‌ای دارد کامپیوتر صرفاً به‌عنوان ابزار مطرح نمی‌شود بلکه وسیله‌ای برای ارتباط از راه دور از سراسر نقا است. غالباً معماران به دیگر جریانات ساخت و تولید می‌نگرند تا از آن‌ها الهام بگیرند یابند [۳۰]. جدول ۱ دیدگاه نظریه‌پردازان جهانی‌شدن آمده است. نمودار ۱ اشکال جهانی‌شدن آموزش عالی معماری را نشان می‌دهد.

جدول ۱. مؤلفه‌های جهانی‌شدن و بررسی تحلیلی دیدگاه نظریه‌پردازان (مأخذ: نگارندگان)

نظریه‌پرداز	مؤلفه مفهومی جهانی‌شدن	دیدگاه و نظریه
آبرو	همه مردم جهان در یک جامعه جهانی در حال تعامل هستند.	فشرده‌گی مکان
رنالد روبرتسون	جهانی‌شدن به‌مثابه سیال بودن فرهنگ و کم شدن فاصله‌ها	جهانی‌شدن مولد تنوع و گوناگونی است معتقد به سیال بودن فرهنگ‌ها؛ فرهنگ‌ها به واسطه قرض گرفتن، ترکیب، بازکشف و باز تفسیر کردن در جریان کنش‌های افراد و گروه‌ها ساخته می‌شوند.
یوری	جهانی‌شدن را به‌عنوان شکستن مرزهای ملی، کاهش قدرت ملی، شکاف ساختارهای ملی و مبهم ساختن تفاوت‌ها بین جوامع	فشرده‌گی مکان
اسپرینگ	جهانی‌شدن را به هم وصل شدن عقاید، فناوری، رسانه و پول	گرایش‌های اقتصادی و پیشرفت فناوری
دیم	جهانی‌شدن را گسترش جهانی تجارت خدمات به‌مثابه کلید اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بازار جهانی	گسترش جهانی تجارت خدمات
بازانسون	جهانی‌شدن به‌مثابه حدود مرززدایی مرزهای تجاری	یکپارچه‌سازی بازرگانی ناشی از قدرت اطلاعات و فناوری ارتباطات
واترز	جهانی‌شدن به‌مثابه حدود مرززدایی	فشرده‌گی مکان با نگاهی بر روابط اجتماعی
آنتونی گیدنز	جهانی‌شدن به‌مثابه از جا کاندگی و حدود مرززدایی	فرصت استفاده کشورهای در حال رشد از منافع فنی و اطلاعاتی و تکنولوژی‌یکی کشورهای پیشرفته
آرت شولت	جهانی‌شدن به‌مثابه حدود مرززدایی	فشرده‌گی زمان و درهم تنیدگی مکان با تأکید بر روابط اجتماعی
مانوئل کاستلز	جهانی‌شدن به‌مثابه حدود مرززدایی	مقوله فشرده‌گی زمان و درهم تنیدگی مکان
کارل مارکس	جهانی‌شدن به‌مثابه حدود مرززدایی	فشرده‌گی مکان
هنری آدامس	جهانی‌شدن به‌مثابه کم شدن فاصله‌ها	قانون سرعت با توجه به وابستگی به فناوری
جان دیوئی	جهانی‌شدن به‌مثابه انعطاف پذیری	گرایش‌های اقتصادی و پیشرفت فناوری
مارشال مک لوهان	جهانی‌شدن به‌مثابه حدود مرززدایی دهکده جهانی	مبتنی بر فناوری بانگهی فرهنگی
جان تامپلسون	جهانی‌شدن به‌مثابه انعطاف پذیری	ایده هم‌جواری فرهنگی با توجه به کارکردهای فناوری

نمودار ۱. اشکال جهانی شدن آموزش عالی معماری (مأخذ: نگارندگان)

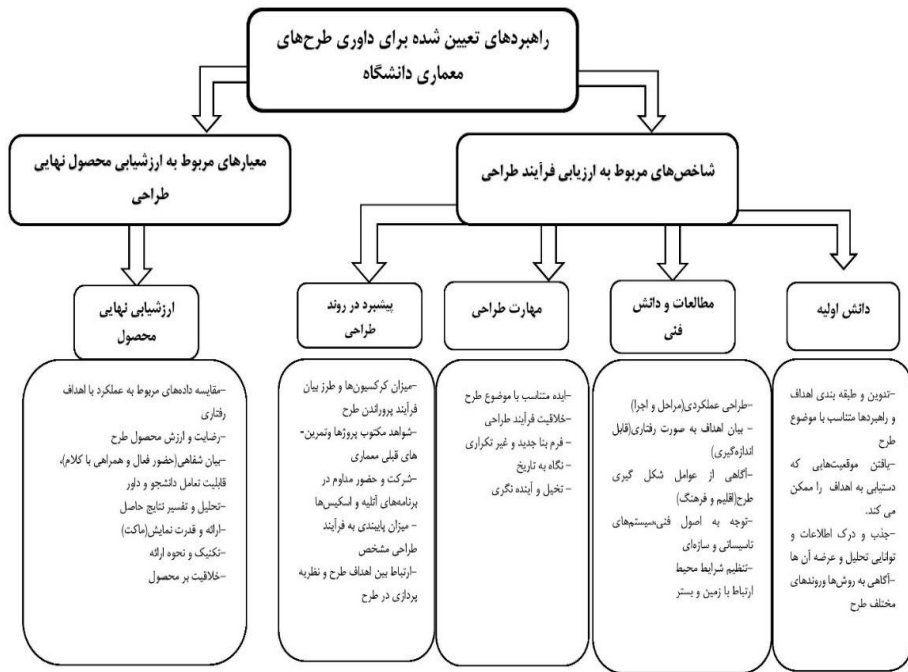
معیارهای داوری در نظام آموزشی معماری

در ادبیات آموزش معماری، مترادف واژه ارزیابی، واژگان سنجش، داوری، ژورژمان، قضاوت، آزمون، اندازه‌گیری است و ابزارهای به‌کاررفته در امر داوری با واژه‌های معیار، مؤلفه، شاخص، پارامتر، ملاک تعریف شده است [۳۱]. ارزیابی آموزشی به‌دست آوردن اطلاعات و آگاهی کامل درباره پیشرفت تحصیلی است؛ به‌عبارت‌دیگر، ارزشیابی دانش تخصصی فارغ‌التحصیلان، مهارت و کارایی علمی و عملی دانش‌آموختگان و شکل‌گیری رفتاری- اجتماعی آنان در ارتباط با بازار کار در رشته تحصیلی موردسنجش است که در رشته معماری می‌تواند به معنای سنجش توانایی‌های طراحی معماری باشد [۳۲]. سازوکارهای عملی سنجش طراحی دانشجویان به ابزار نظارت و کنترل در هدایت جریان آموزش وابسته است. چارچوب سنجش و داوری نیز بر دو شیوه کلی استوار باشد: الف) ارزیابی بر مبنای شاخص: ارزیابی، سنجش یک کیفیت در یک‌چیز از طریق محاسبه با استفاده از یک شاخص بیرونی مانند متر است [۳۳]. آموزش معماری، سنجش میزان پیشرفت هر دانشجو در فرایند طراحی بر اساس برنامه آموزشی است. بنابراین این شیوه دانشجویان در طول فرایند از طریق «سنجش مستمر» است و به نظارت استاد می‌پردازد. ب) ارزشیابی بر مبنای معیار: در راستای تعیین رتبه‌بندی به‌کار می‌رود؛ بنابراین بهترین ابزار ارزشیابی به‌شمار می‌رود در ارزشیابی، طول مسیر پیموده شده توسط دانشجو اهمیت دارد؛ از این رو مجموعه‌ای محصول محور و کثرت‌گرا است و به داوری مقطعی استادان و نیز دانشجویان از کار همتایان خود در زمان تحویل پروژه از طریق کنترل نتایج طرح بستگی دارد. ارزیابی فرایند را شاخص و فاکتورهای مرحله ارزشیابی فرآورده را معیار نامیده‌اند [۵]. در ادامه به معرفی معیارهای ارزیابی و ارزشیابی و داوری صاحب‌نظران در این زمینه می‌پردازیم. در پژوهشی به‌منظور دستیابی به معیارهای مؤثر در طراحی، پرسش‌نامه‌ای در بین استادان معماری دانشگاه علم و صنعت ارائه شد که به این معیارها دست‌یافت: ۱- عملکرد و ارتباطات ۲- خلاقیت و ایده‌پردازی ۳- تعریف، تناسب و زیبایی فضا ۴- فرم و پلاستیکی معماری ۵- مطالعات، تجزیه و تحلیل ۶- نگاه به تاریخ ۷- واقع‌بینی و منطق عملی ۷- همسازی محیطی و اقلیمی ۹- ارائه و قدرت نمایش ۱۰- تخیل و آینده‌نگری ۱۱- مهندسی طرح ۱۲- حضور فعال و همراهی با کلاس [۳۴]. ندیمی [۶] برای ارزیابی طراحی، دو الگو یا رویکرد را بیان می‌کند: رویکرد عینیت‌گرا و رویکرد تأویلی (فریدریکسون، ۱۹۹۳)، عوامل تأثیرگذار بر داوری را به‌صورت ذیل بیان می‌کند: (برخی شاخص‌های ارزیابی فرایند) ۱- جذب و درک اطلاعات ۲- آگاهی به روش‌ها و روندهای مختلف طراحی ۳- ذهن جستجوگر و پویا ۴- توجه به روش‌ها و روندهای اجرایی ۵- شیوه زمان‌بندی و عرضه شفاهی دانشجو ۶- میزان کرکسیون‌ها و طرز بیان فرایند پروراندن طرح ۷- شواهد مکتوب پروژه‌ها و تمرین‌ها ۸- شرکت و حضور مداوم در برنامه‌های آتلیه و اسکیس‌ها ۹- میزان پای‌بندی

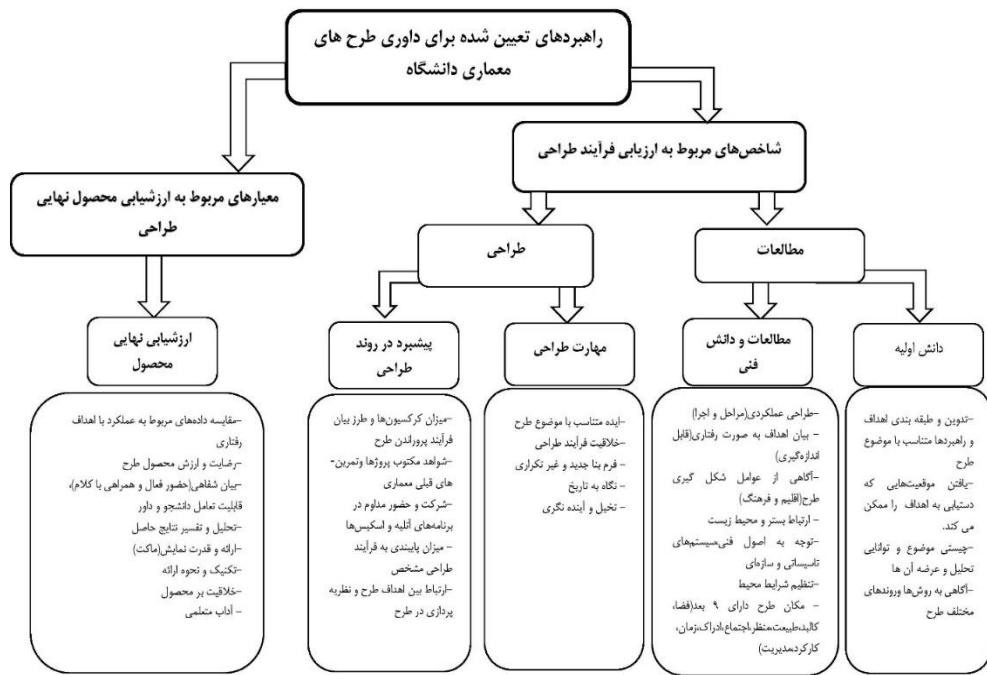
به یک فرایند طراحی مشخص ۱۰- ارتباط بین اهداف و نظریه پردازی (برخی شاخص‌های ارزیابی محصول) شامل: ۱- توجه به مطالعات و برنامه‌ریزی کالبدی ۲- توجه به بستر طرح ۳- رعایت ارتباط میان دانش فنی و طراحی ۴- نوآوری و خلاقیت در ایده طرح و کیفیت پرورش آن ۵- میزان انعطاف‌پذیری و تغییرپذیری در آینده ۶- آگاهی از عوامل مؤثر بر شکل‌گیری طرح ۷- میزان توجه به نوآوری در طرح ۸- توجه به اصول فنی، سیستم‌های سازه‌ای و تأسیساتی ۹- شیوه ارائه گرافیکی ۱۰- وضوح مدارک و اسناد مربوط به طرح [۵]. (مارک ولف) بیان می‌دارد: ارزشیابی، جزئی جدایی‌ناپذیر از فرایند آموزش است و معتقد است این موضوع را باید به اطلاع دانشجویان رساند و باید پذیرفت که هر دانشجو با ارزشیابی خاص نتایج بهتری خواهد گرفت [۳۵]. می‌توان ذکر کرد راج پرسود داوری خلاقیت را به دو شاخه تقسیم می‌کند: داوری بر خلاقیت فرایند که می‌توان آن را «داوری بر خلاقیت فرایندمحور» نامید و داوری بر خلاقیت موجود در فرآورده که می‌توان آن را «داوری بر خلاقیت فرآورده‌محور» نامید. داوری نوع اول به صورت ضمنی توسط فرد خلاق در حین عمل خلاقانه اتفاق می‌افتد [۳۶]. سلیمان [۳۷] مدل‌هایی را برای تدریس و یادگیری پیشنهاد می‌دهد. براساس رتبه‌بندی کلی، استراتژی‌های تدریس و یادگیری برگرفته از نظرسنجی استادان طراحی است. این مطالعه سه مدل برای استراتژی‌های آموزش و یادگیری در استودیوهای طراحی آموزشی شناسایی کرده است. مدل‌ها دارای مراحل: پیش طراحی، طرح‌واره و پیشبرد روند طراحی است. مدل‌های پیشنهادی شامل روش‌های تدریس و یادگیری، تمرینات دانشجویان، جنبه‌های مطالعه و تکنیک‌های ارائه است.

معیارهای مؤثر در طراحی معماری، متغیرهایی هستند که کیفیت موردنیاز طراحی بهتر به واسطه آن‌ها تعریف، توصیف، نقد، بررسی و قضاوت می‌شود. واژه «بهتر» بیان‌کننده جهت‌گیری روبه‌جلو در فعالیت طراحی است. در حقیقت، معیارهای مؤثر در طراحی (یا معیارهای قضاوت) را می‌توان معیارهایی قلمداد کرد که به‌گونه‌ای آموزشی سازمان داده شده‌اند و استادان، دانشجویان و فضای آموزشی و حرفه‌ای، به‌گونه‌ای هماهنگ، این سازمان را می‌آفرینند و به این معیارها یا به عبارتی به ارزش‌های مؤثر در طراحی و داوری در صنعت هنر معماری، معنا و قطعیت می‌دهند [۳۵]. برای دستیابی به شاخص‌های ارزیابی فرایند و ارزشیابی فرآورده، استادان معماری طرح‌های معماری دانشجویان بازنمایی می‌کنند: بدین منظور با توجه به ادبیات موضوع، معیارهای اولیه تدوین شد. نمودار ۲ مدل راهبردهای اولیه تعیین‌شده برای ارزشیابی طرح‌های معماری در دانشگاه را نشان می‌دهد. مدل ارزیابی موردسنجش اعضای هیئت‌علمی گروه معماری در دانشگاه‌های شهید بهشتی، تهران، علم و صنعت و دانشگاه شهید چمران قرار گرفت، در ادامه با آن‌ها مصاحبه باز صورت گرفته و دو سؤال زیر مطرح گردید:

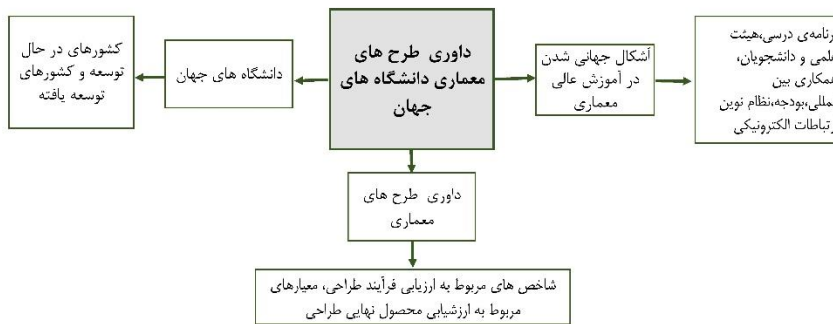
- در ارزیابی طرح‌های معماری دانشگاه از چه روشی استفاده می‌کنید؟
 - معیارهای ارزشیابی طرح‌های معماری در مقطع کارشناسی معماری شما به چه صورت است؟
- نتایج نشان داد معیارهای مربوط به ارزیابی فرایند طراحی به دو زیرشاخه مطالعات و طراحی تقسیم شد. مطالعات به دو زیرگروه دانش اولیه و توجه به مطالعات فنی تقسیم گردید و طراحی به دو زیرگروه مهارت طراحی و پیشبرد روند طراحی دسته‌بندی شد. در قسمت مطالعات اولیه چپستی موضوع، در بخش مطالعات فنی ۹ بعد مکان طرح، در ارزشیابی محصول نهایی طرح، شخصیت، اخلاق، فرهنگ دانشجو تحت عنوان آداب متعلمی به مدل پیشنهاد اولیه اضافه شد. نمودار ۳، راهبردهای نهایی تعیین‌شده برای ارزشیابی طرح‌های معماری در دانشگاه را نشان می‌دهد. نمودار ۴ کدگذاری متون: کلمات و مفاهیم مشترک، تحلیل، تفکیک آن را نشان می‌دهد.

نمودار ۲. راهنمدهای اولیه تعیین شده برای داوری طرحهای معماری در دانشگاههای ایران (مأخذ: نگارندگان)

نمودار ۳. راهنمای تعیین شده برای داوری طرح های معماری در دانشگاه های ایران (مأخذ: نگارندگان)

نمودار ۴. کدگذاری متون: کلمات و مفاهیم مشترک، تحلیل، تفکیک آن (مأخذ: نگارندگان)

پرسش های پژوهش

سؤالاتی که در این پژوهش مطرح می شوند عبارتند از:

- جهانی شدن آموزش عالی چه تأثیری بر آموزش معماری می گذارد؟
- جهانی شدن آموزش عالی چه تأثیری بر داوری طرح های معماری می گذارد؟

اهداف پژوهش

اهداف پژوهش حاضر با توجه به ادبیات پژوهش عبارتند از:

- شناخت تأثیر جهانی شدن آموزش عالی بر آموزش معماری
- شناخت تأثیر جهانی شدن آموزش عالی بر داوری طرح‌های معماری.

روش‌شناسی

روش پژوهش حاضر از نوع آمیخته (کمی- کیفی) است. بخش کیفی با بهره‌گیری از روش‌های مطالعه تطبیقی و تحلیل محتوای اسناد و مدارک انجام شده است. در گام اول پژوهش، ۴۷ مقاله پراچ و دارای کلمات کلیدی مرتبط با جهانی شدن، آشکال آن، آموزش و داوری طرح‌ها معماری انتخاب شدند. محتوای این مقالات بررسی و تحلیل شده و گزاره‌هایی از آن‌ها استخراج شدند که معرف ویژگی‌های آموزشی و داوری دانشگاه جهانی شده فعال در عصر تغییر و پویایی بودند. سپس این گزاره‌ها برای تدوین معیارها، ضوابط و روش‌های بهینه سازوکارها و شرایط عمومی دفاع از پروژه‌ها در سطح بین‌المللی استفاده شدند.

در گام دوم، به‌منظور آشنایی با روش‌های داوری طرح‌های معماری در دانشگاه‌های ایران از روش دلفی استفاده شد. نگارندگان، مصاحبه باز هدایت‌شده‌ای با استادان معماری انجام دادند که اعضای مشهور و هیئت علمی گروه معماری دانشگاه‌های علم و صنعت، تهران، شهید بهشتی و دانشگاه شهید چمران بودند. این افراد به‌عنوان جامعه آماری این پژوهش تعیین شدند. که در مجموع ۲۰ استاد با توجه به زمینه‌های آموزشی انتخاب شدند. به دلیل اهمیت امتیازدهی و تأثیر مستقیم آن در نتایج پژوهش، نمونه‌گیری به‌صورت سامانمند و غیرتصادفی انجام شده و معیارهای سابقه تدریس و مقطع تحصیلی کارگاه طراحی و سابقه پژوهش در راستای موضوع در انتخاب نمونه‌ها در نظر گرفته شده است. از ۲۰ نفر استاد، ۱۵ نفر از آن‌ها پرسش‌نامه را پاسخ داده‌اند و دو نفر از استادان فقط مصاحبه بدون پرسش‌نامه انجام داده‌اند. با توجه به اینکه معیارهای استخراج‌شده از مبانی نظری، از طریق نظرسنجی و مصاحبه باز با استادان منتخب صورت گرفت؛ از این رو پژوهش به‌صورت پیمایشی و از طریق فن دلفی صورت گرفته است. براساس مطالعات انجام‌شده مدلی برای ارزیابی طرح‌های معماری تدوین شد. سپس، ابتدا از استادان مصاحبه باز گرفته شد و روایی مدل ارزیابی به‌وسیله آن‌ها سنجیده شد. سپس، پرسش‌نامه تدوین شده در اختیار آن‌ها قرار داده شد تا برحسب اهمیت معیارهای مشخص شده سطحی را تعیین کنند.

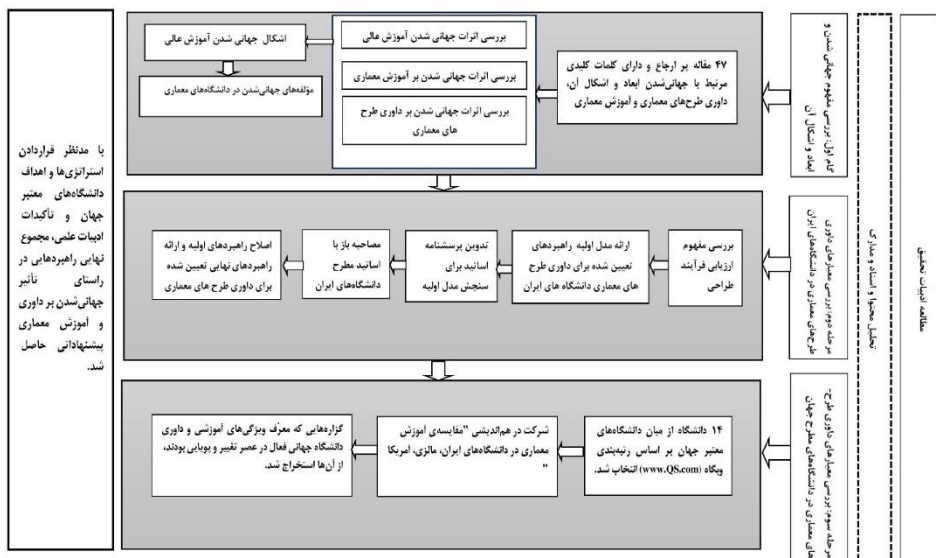
به‌منظور بررسی اعتبار و پایایی پرسش‌نامه، ابتدا روایی ظاهری ارزیابی شد که طی آن گویه‌های مربوط به متغیرها در قالب پرسش‌نامه تنظیم شد و در اختیار استادان دانشگاه قرار گرفت تا نظرات خود را درباره قابلیت سنجش آن‌ها و رعایت نکات دستوری و نگارشی اعلام کنند. در این مرحله، با توجه به نظرات مطرح شده، نسبت به اصلاح، تعدیل و حذف برخی گونه‌ها اقدام شد. پس از تعیین اعتبار صوری، به‌منظور بررسی سنجش پایایی پرسش‌نامه‌ها در آزمون نهایی، از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد. در آزمون نهایی، تمامی شاخص‌های پرسش‌نامه دارای پایایی بودند و مقدار آلفای کرونباخ پرسش‌نامه استادان ۰/۸۰ به‌دست آمد. در نهایت مدل اولیه پس از مصاحبه ویرایش شده و مدل نهایی به‌دست آمد. جامعه آماری، نتایج و اطلاعات با نرم‌افزار SPSS تحلیل و آزمون آنالیز واریانس Anova برای سنجش مدل استفاده شد.

در گام سوم، به‌منظور بررسی شیوه‌های داوری در دانشگاه‌های مطرح جهان نخست اسامی ۱۴ دانشگاه از میان دانشگاه‌های معتبر جهان براساس رتبه‌بندی وب‌گاه (www.QS.com) انتخاب شد. بخشی از اطلاعات از نحوه آموزش معماری و ارزیابی دانشگاه‌ها از وبگاه‌های اختصاصی آن‌ها استخراج شد. بخشی نیز از طریق شرکت در هم‌اندیشی «مقایسه آموزش معماری در دانشگاه‌های ایران، مالزی، آمریکا و انگلیس» که در سال ۱۳۹۸ در دانشگاه چمران به‌صورت

ویدئوکنفرانس برگزار شد و مصاحبه با یکی از استادانی صورت گرفت که سابقه آموزشی در چهار دانشگاه را داشت. سپس برای گسترش مفاهیم نظری به عرصه عمل آثار، ارزشیابی‌ها و داوری‌های دانشگاه‌های مطرح رشته معماری در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه و پیامدهای بین‌المللی شدن بررسی شدند. در ادامه پژوهش، وضعیت آموزش عالی کشور در شرایط جهانی شدن بررسی شد. سپس با کمک این مفاهیم به نقد و بررسی و ارائه راهکارهای مناسب در جهت تقویت نقش دانشگاه‌ها و ارتقای سطح کیفی آموزش در فرایند جهانی شدن پرداخته شد. در پایان با در نظر گرفتن راهبردها و اهداف دانشگاه‌های معتبر جهان و تأکیدات ادبیات علمی در راستای تأثیر جهانی شدن بر داوری و آموزش معماری پیشنهادهایی حاصل شد. نمودار ۵ مراحل پژوهش تحلیل محتوای متون و نمودار ۶ فرایند انجام پژوهش را نشان می‌دهد.

کلمات و مفاهیم کلیدی مشترک					
داوری طرح‌های معماری دانشگاه‌های ایران	معیارهای داوری طرح‌های معماری دانشگاه‌های جهان	جهانی شدن آموزش معماری	جهانی شدن آموزش عالی	فرایند طراحی معماری	آموزش معماری
سیاهی نظری					
سیستم آموزش و داوری کشورهای توسعه‌یافته	سیستم آموزش و داوری کشورهای توسعه‌یافته	اشکال جهانی شدن در آموزش عالی	جهانی شدن آموزش معماری	جهانی شدن آموزش عالی	
مطولات استخراج شده مطالعات					
نظام نوین ارتباطی	بودجه	همکاری بین‌المللی	اعضای هیات علمی	دانشجو	برنامه درسی

نمودار ۵. مراحل پژوهش تحلیل محتوا متون جهت تدوین چارچوب مفهومی داوری طرح‌های معماری (مأخذ: نگارندگان)

نمودار ۶. فرایند انجام پژوهش (مأخذ: نگارندگان)

تجزیه و تحلیل یافته‌ها

در پاسخ به سؤال اول پژوهش، در راستای تأثیرات جهانی شدن بر آموزش معماری با توجه به نمودار ۱ (اشکال جهانی شدن در دانشگاه‌ها) می‌توان آموزش معماری را به مؤلفه‌های برنامه درسی، دانشجو، اعضای هیئت‌علمی، همکاری بین‌المللی، بودجه، نظام نوین ارتباط الکترونیکی تعمیم داد. جدول ۲ با توجه به ادبیات پژوهش، راهکارهای تأثیرات جهانی شدن بر آموزش معماری را پیشنهاد می‌کند.

جدول ۲. تأثیرات جهانی شدن بر آموزش عالی معماری (مأخذ: نگارندگان)

تأثیرات جهانی شدن بر آموزش معماری	
اعضای هیئت‌علمی	
•	ارائه فرصت‌های مطالعاتی خارج از کشور ویژه اعضای هیئت‌علمی
•	دعوت و آشنایی با استادان و معماران برجسته دانشگاه‌های خارج از کشور و ایجاد ارتباط فکری با آن‌ها به‌منظور تبادل افکار و ایده‌ها و استفاده از تجربیات و نظرات آنان
•	به‌طور کلی می‌توانیم آموزش معماری را به دو بخش مدرن و سنتی تقسیم کنیم که بخش سنتی را استادان داخل کشور و بخش مدرن را استادان خارج از کشور تدریس می‌کنند.
•	ایجاد فرصت برای اشتغال و تدریس استادان داخل در دانشگاه‌های خارج کشور
•	ایجاد فرصت همکاری علمی و انجام پروژه با استادان خارج کشور
همکاری بین‌المللی	
•	شناخت معماران موفق جهان و دعوت از آن‌ها برای آموزش و شرکت در هم‌اندیشی‌های داخل کشور با هدف آشنایی دانشجویان با روش طراحی و افکار آن‌ها
•	انجام پروژه‌های تیمی به‌وسیله استادان داخل کشور به همراه استادان دانشگاه‌های خارجی و متخصصان حرفه‌ای
•	گذراندن دوره کارآموزی حرفه‌ای در شرکت‌های معماری بین‌المللی
•	برگزاری نمایشگاه‌ها، هم‌اندیشی‌ها و نشست‌های آموزشی با دانشگاه‌های خارج از کشور برای تبادل نظر و آشنایی با افکار، عقاید و اتفاقات مطرح در دنیای معماری
•	ایجاد ارتباط میان دانشگاه‌های داخلی و خارجی به‌منظور افزایش مزیت رقابت متقابل
•	سفرهای علمی به شهرها و کشورهای مختلف به همراه استادان و بازدید از معماری مناطق مختلف و درک فرهنگ‌ها و آشنایی با آداب‌وسوم سایر ملل
•	دعوت از استادان مدعو از دانشگاه‌های خارج برای داوری و حضور در جلسه دفاعیه دانشجویان
•	گرفتن نمایندگی دانشگاه‌های معماری مطرح جهان را در ایران
•	توافق‌های هم‌زمان میان دانشگاه‌های معماری در کشورهای گوناگون برای ارائه برنامه‌های مشترک
•	گذراندن کل برنامه و درسی یا بخشی از آن در دانشگاه میزبان، تأیید اعتبار آن توسط دانشگاه داخلی
برنامه درسی	
•	نوآوری در برنامه‌های آموزشی مطابق با زمان و استفاده از روش‌های نوین برای آموزش و تدریس دانشجویان دانشگاه‌های داخل و خارج از کشور
•	آموزش‌های الکترونیکی و شرایط ایجاد دروس مجازی با دانشگاه‌های خارج کشور
•	تأکید بیشتر بر آموزش زبان انگلیسی
•	ارتقا و بهبود برنامه‌های درسی معماری از سه طریق: ۱- افزایش محتوا: برنامه درسی که فارغ‌التحصیلان را برای حرفه و مشاغل بین‌المللی معماری آماده سازد ۲- گنجاندن دروس که منجر به صلاحیت حرفه‌ای معماری می‌شود و از لحاظ بین‌المللی به رسمیت شناخته می‌شود- برنامه درسی که موضوعات معماری سنتی را به‌وسیله میان فرهنگی یا میان

تأثیرات جهانی شدن بر آموزش معماری

فرهنگی بین‌المللی توسعه می‌دهد (مانند عدالت اجتماعی، حقوق معماری، معماری پایدار، اخلاق معماری، معماری بین-المللی، حرفه معماری در فرهنگ‌های مختلف، استانداردهای بین‌المللی معماری). دگرگونی محتوا: دوره‌های آموزشی که شامل مطالعات (ارتباطات میان فرهنگی، ارتباطات بین‌المللی) می‌شود. آموزش بین فرهنگی و برگزاری برخی از کلاس‌ها به زبان انگلیسی

دانشجو

- توسعه دانشجویی و داندن اختیار تصمیم‌گیری در مورد امور دانشگاه و سیاست‌گذاری آموزشی به استادان و دانشجویان
- توسعه فرهنگ کار تیمی میان دانشجویان داخل و خارج از کشور و زمینه‌سازی برای توسعه گروه‌های کاری دانشجویان
- شناخت و استفاده از فناوری‌های جدید و نرم‌افزارهای بین‌المللی ساختمان و به‌کارگیری آن‌ها به‌وسیله دانشجویان
- پذیرش دانشجو از خارج کشور
- ایجاد محیطی مناسب برای دانشجویان با قومیت‌ها و فرهنگ‌های مختلف جهت توسعه قدرت ارتباط در محیط کار چند فرهنگی جهت آشنایی با فرهنگ سایر کشورها
- امکان و توانایی کسب مدرک تحصیلی خارجی بدون ترک وطن و ادامه تحصیل در کنار خانواده و تعهدات کاری
- دسترسی به دوره‌ها و برنامه‌های تحصیلی در آموزش عالی معماری به همراه افزایش تقاضا از سوی بازار کار

نظام نوین ارتباطات الکترونیکی

- بهره‌گیری از فناوری‌های نوین در پژوهش به‌ویژه پژوهش‌های کاربردی
- استفاده از رایانه در طراحی معماری به‌عنوان عامل بسط و خلاقیت‌های معماران
- استفاده از اینترنت پرسرعت

بودجه

- توجه به قراردادهای پژوهشی در راستای آموزش معماری در سطح جهانی
- یافتن منابع تأمین مالی جدید مبتنی بر ارتباط متقابل دانشگاه‌ها و جامعه، بهبود بهره‌وری در تخصیص منابع مالی و افزایش اثربخشی در بادهی سرمایه‌گذاری‌های پژوهشی

در پاسخ به سؤال دوم پژوهش، به‌منظور آشنایی با روش‌های داوری طرح‌های معماری در دانشگاه‌های ایران براساس مطالعات انجام‌شده مدلی برای ارزیابی طرح‌های معماری تدوین شد. برای سنجش مدل پرسش‌نامه تنظیم شد و در اختیار استادان قرار گرفت. در پرسش‌نامه تنظیم‌شده فرایند طراحی دارای چهار مؤلفه اصلی: دانش اولیه و مطالعات فنی، مهارت طراحی و پیشبرد روند طراحی است. برای بررسی تفاوت میانگین بین مؤلفه‌های اصلی و ارزشیابی محصول نهایی از آزمون تحلیل واریانس ANOVA استفاده شد. نتایج در جدول ۳ نشان می‌دهد که بین محصول نهایی و دانش اولیه ارتباطی وجود ندارد. از نظر استادان، دانش اولیه بر ارزشیابی محصول نهایی تأثیری ندارد. جدول ۳ نتیجه تحلیل واریانس را ارائه می‌دهد. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری سه مؤلفه کمتر از ۰.۰۵ است جهت رابطه به‌صورت مثبت و مستقیم است، مدل معنی‌دار است. معنی‌دار بودن آزمون تحلیل واریانس نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل (مطالعات و دانش فنی، پیشبرد روند طراحی، مهارت طراحی) به‌طور معنی‌داری تغییرات متغیر وابسته (محصول نهایی) را نشان می‌دهد.

جدول ۳. آنالیز تحلیل واریانس بین محصول نهایی و سایر متغیرها (مأخذ: نگارندگان)

متغیرها	محصول نهایی (ضریب تعیین)	سطح معناداری
دانش اولیه	۰.۰۰۲	۰.۸۷۸
مطالعات و دانش فنی	۰.۲۸۷	۰.۰۳۹
پیشبرد روند طراحی	۰.۳۳۲	۰.۰۲۵
مهارت طراحی	۰.۲۶۵	۰.۰۵

در دانشگاه‌های منتخب، از فرمت‌های متفاوتی به منظور داوری طرح استفاده شده است: الف) دانشجو پروژه خود را به تمامی اعضای هیئت داوری ارائه می‌دهد و نظرات آن‌ها را دریافت می‌کند (هر دانشجو ۱۵ تا ۲۰ دقیقه فرصت انجام این کار را دارد)، ب) دانشجویان به گروه‌های دوفره یا بیشتر تقسیم می‌شوند و هر گروه توسط گروه متفاوتی از داوران ارزشیابی می‌شود، ج) دانشجویان با پروژه‌هایشان در جلسه ارزشیابی حضور می‌یابند و هیئت داوران سؤالاتی از آن‌ها می‌پرسند و کارشان را ارزیابی می‌کنند و د) داوران بدون حضور دانشجویان پروژه را بررسی می‌کنند. با توجه به جدول ۴، حدود ۵۳ درصد از استادان دانشگاه‌های منتخب ترجیح می‌دهند گروهی از استادان بدون حضور دانشجویان جلسات قضاوت خود را برگزار کنند. این نشان‌دهنده جایگاه کم‌رنگ دانشجویان در ارزیابی نهایی طرح‌ها می‌باشد.

جدول ۴. توزیع فراوانی، روش‌های ارزیابی نهایی (مأخذ: نگارندگان)

درصد	فراوانی	روش‌های ارزیابی نهایی
۱۳.۳	۲	یک مربی و یک دانشجو
۱۳.۳	۲	گروهی از استادان و یک گروه از دانشجویان
۵۳.۳	۸	گروهی از استادان بدون حضور دانشجویان
۲۰	۳	گروهی از استادان و دانشجو

نگارندگان به بررسی مقالات در راستای شیوه‌های نحوه ارزیابی در فرایند طراحی معماری و ارزشیابی در محصول نهایی پرداختند بخشی از طریق مصاحبه با استادان و اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های داخلی کشور و بخش دیگر از طریق بررسی ۴۷ مقاله پر ارجاع و دارای کلمات کلیدی مرتبط با جهانی‌شدن، داوری و آموزش معماری در دانشگاه‌های جهان در (دانشگاه آمریکا، کانادا، هند، سوئیس، یل، واترلو، ایرلند) جمع‌آوری شد. قسمتی از طریق شرکت در هم‌اندیشی «مقایسه آموزش معماری در دانشگاه‌های ایران، مالزی، آمریکا و انگلیس» صورت گرفت. در داوری طرح‌های معماری دانشگاهی دو موضوع مختلف و تأثیرگذار موردسنجش قرارگرفت که نشان می‌دهد چارچوب داوری نیز بر دو مرحله استوار است. مرحله اول را که مربوط به «فرایند شکل‌گیری طرح و عملکرد دانشجو» است که در طول ترم آموزشی دانشجو به‌دست می‌آید را «ارزیابی فرایند» و مرحله دوم را که مربوط به «نتیجه نهایی طرح» است «ارزشیابی فرآورده» می‌نامیم. نتایج به دو دسته کشورهای توسعه‌یافته و درحال توسعه تقسیم شد که در جدول ۵ و ۶ ارائه می‌شوند.

جدول ۵. ویژگی‌های داوری طرح‌های معماری در دانشگاه‌های در حال توسعه (مأخذ: نگارندگان)

دانشگاه تهران	
ارزیابی فرایند طراحی	ارزشیابی محصول نهایی
تدریس گروهی استادان، در دوسوم پایانی‌ترم انتخاب استاد توسط دانشجو، شروع طرح از فرم و سناریونویسی متن	معیارها شامل: خلاقیت، فرایند طراحی پرداختن به نیازها و ضرورت‌های عملکردی و کامل بودن پروژه نحوه ارائه ایده پروژه پزرنانه نهایی طرح است. ارزیابی به‌صورت گروهی.
دانشگاه شهید بهشتی	
تدریس گروهی استادان در گروه دو و سه نفره، نقد و بررسی کار دانشجویان، معیارهای ارزیابی به‌صورت کلی: شخصیت، اخلاق، فرایند طراحی، جدیت تعداد کرسکسون، فرهنگ دانشجو بخش‌های مختلف ایده، نمونه‌های مشابه، تحلیل سایت، برنامه‌ریزی فضای معماری،	در جلسه دفاع یک استاد از خارج از دانشگاه و استادانی که در جریان کار دانشجو هستند حضور پیدا می‌کنند. دانشجو کار خود را تحویل می‌دهد و استادان نمره می‌دهند نمره وارد سیستم آموزشی می‌گردد. این سیستم نمره‌دهی دیگر اجازه دفاع شفاهی به دانشجو داده نمی‌شود.

فیزیکی، برای پروژه‌ها، روند مربوط به مطالعات، بستر، اقلیم کلان، اقلیم خرد و ... باید در نظر گرفته شود. یک دستیار که اغلب از دانشجویان کارشناسی ارشد است در کلاس به استادان کمک می‌کند. معمولاً استادان، دستیار را در ارزیابی و نمره‌دهی بعضی از قسمت‌ها دخیل می‌کنند.

دانشگاه علم و صنعت

سه نفر از استادان کار دانشجو را ارزیابی می‌کنند. بیشتر به ابعاد و کالبد توجه می‌کنند. دو داور وجود دارد یک داور داخلی و یک داور خارجی، در پایان ترم پروژه‌های دانشجویان به صورت گروهی از استادان با حضور دانشجویان انجام می‌شود.

معیارهای ارزیابی در لیسانس محور پروژه است. کرکسیون دانشجویان با سه استاد در طول ترم. تأکید بیشتر بر فرم و کالبد. توجه به اصول فنی، نوآوری طرح، مهارت طراحی، کرکسیون طرح، سوابق طرح. فضا، کارکرد، فرم و ریخت و کالبد، طبیعت، منظر، ادراک، زمان، کارکرد، اجتماع

دانشگاه شهید چمران

حضور دانشجو به صورت ناظر در ارزشیابی نهایی و در صورت ضرورت اظهارنظر می‌کند. میزان تأثیرپذیر طرح از روند طراحی و پیوستگی بین دانش و مهارت و فن و بینش دانشجو معیاری است که پیوند بین فرایند طراحی و محصول نهایی را نشان رفته است.

ارزیابی، به صورت یک استاد و یک دانشجو، حضور دانشجویان در جلسه ارزیابی استادان. تأکید بر فرایند طراحی و سیر سؤال و رسیدن به جواب در انجام تکالیف کلاسی، اسکیس‌ها و ایده‌های طرح‌های اولیه دانشجویان که در پایان درس ارائه می‌کنند. ارزشیابی مستمر در طول ترم، شناخت موضوع، برنامه‌ریزی کالبدی، توجه به بستر، خلاقیت و نوآوری، شناخت و آگاهی عوامل مؤثر در طرح، شیوه و روش ارائه طرح، رعایت اصول فنی طرح در ارزشیابی مؤثر دانسته است.

دانشگاه‌های هند

رضا پور جعفر

۱۳۸۷

حضور دانشجویان در جلسه دفاعیه، دعوت از استادان مدعو خارجی برای حضور در جلسه دفاعیه، تحویل پایان‌نامه دوره کارشناسی در دو مرحله انجام می‌شود: نخست گزارش، مکتوبات و تجزیه و تحلیل و بعد تحویل کار طراحی [۳۸].

تدریس دروس نظری و عملی در کارگاه‌های ترکیب و گرافیک، نحوه‌ی ساخت و طراحی، دانشجو ضمن ارائه مقاله یا کار عملی برای هر درس و قبولی ۶۰ درصد از نمره در پایان ترم

دانشگاه تیلرز^۵ مالزی

زهرا نام‌آور

۱۳۹۸

برای داوری ۴۰ نفر از استادان دانشگاه و معماران حرفه‌ای را دعوت می‌کنند داوران به گروه‌های ۲ و ۳ نفره تقسیم می‌شوند. به دانشجویان ده دقیقه فرصت دفاع داده می‌شود. این کار باعث افزایش اعتمادبه‌نفس و آمادگی دانشجویان برای حضور در بازار کار می‌شود. استاد مختار در استفاده از فرم‌های داوری است. در این سیستم اعتماد به استاد کم است. بیشتر به جای آنکه تمرکز بر آموزش و خلاقیت باشد بیشتر بر ارزیابی است [۳۹].

۱۵۰ دانشجو زیر نظر ۱۰ استاد می‌باشند. استادان زیر نظر کوردینیتور هستند. ایشان همه برنامه درسی در آتلیه را می‌نویسد ابتکار و خلاقیتی در کار نیست استاد آتلیه باید همان برنامه را اجرا کند. نقطه ضعف آن این است که یک برنامه برای تمام کلاس‌ها و دانشجویان مناسب نیست؛ زیرا تمام دانشجویان در یک سطح قرار ندارند.

جدول ۶. ویژگی‌های دآوری طرح‌های معماری در کشورهای توسعه‌یافته (مآخذ: نگارندگان)

ارزشیابی فرایند طراحی	ارزشیابی محصول نهایی
۱۳۸۸ سعید میر ریاحی دانشگاه دلف ^۶	ارزشیابی به‌وسیله هیئت داوری داخلی و خارجی و متخصصان
دیدگاه، Valued، توجه به ارزشیابی توسط خود دانشجو، توجه به ارزشیابی توسط هم‌تایان، توجه به ارزشیابی مدرسان، ارزیابی مستمر	شفاف‌سازی معیارهای داوری، شواهد مکتوب، آزمون‌های پیشرفت [۴۰].
۱۳۸۸ سعید میر ریاحی دانشگاه لندن ^۷	ارزشیابی به‌وسیله هیئت داوری داخلی و خارجی و متخصصان
رویه دانشجو محور، رویه استاد محور، ارزشیابی هم‌تایان، کار گروهی در آتلیه، استفاده از گروه‌های همسان	این پروژه‌ها اغلب بر طراحی پیچیده ساختمان، برنامه‌ریزی و طراحی شهری تأکید دارند، طراحی منظر و سایر دانش‌های مرتبط است [۴۰].
۳۸۸ محمد کریمی آموزش معماری سوئیس	ارزشیابی به‌وسیله هیئت داوری داخلی و خارجی و متخصصان
تقسیم آتلیه به دو دسته اصلی و فرعی که به‌صورت تئوری و عملی هستند.	دفاع دانشجویان در مدت یک‌ترم، حضور پنج روز هفته دانشجویان در آتلیه
۲۵ تا ۴۰ نفر دانشجو، به‌وسیله استاد یا کمک استاد هدایت می‌شوند. در نهایت یک کار نهایی و تیمی ارائه می‌دهند.	بررسی سه مرحله‌ای پروژه‌های دبیلیم به‌وسیله هیئت داوری (هفت نفره). دفاع دانشجویان در برابر هیئت ژوری
حضور تمام‌وقت دانشجویان در آتلیه و کرکسیون چند بار در روز می‌رسد.	پروژه‌ها و مطالعات انجام‌شده به‌صورت کتاب منتشر می‌شود [۴۱].
موضوع ارائه در سال اول بیش‌تر مفاهیم اولیه معماری. سال دوم هر دو ترم به موضوع مسکن با توجه به اهمیت آن می‌پردازد. سال سوم تا پنجم آتلیه‌ها متنوع هستند که دانشجویان برحسب نیاز و علاقه آتلیه و استاد را انتخاب می‌کنند.	
۱۳۸۸ سعید میر ریاحی دانشگاه اپلینویز ^۸	ارزشیابی به‌وسیله هیئت داوری داخلی و خارجی و اعضای متخصصان
برنامه‌ریزی و طراحی سایت، ایده طرح، کیفیت فضایی، شکل ساختمان	پروژه‌ها اغلب بر طراحی پیچیده ساختمان، برنامه‌ریزی و طراحی توجه به سیستم‌های کنترل شرایط محیطی، سیراز پژوهش به طراحی
۱۳۸۸ اسرار ژاله دانشگاه یل ^۹	ارزشیابی به‌وسیله هیئت داوری داخلی و خارجی و متخصصان
نقدهای رودرو توسط استادان، آموزش برای افزایش قدرت ابتکار و خلاقیتشان، به‌کارگیری فناوری‌های جدید ساختمان به‌وسیله دانشجویان، ایجاد نمایشگاه‌ها، هم‌اندیشی‌ها و نشست‌های آموزشی برای آشنایی با افکار و تبادل نظر مطرح در دنیای معماری و شناخت افکار مختلف و ایده‌های آن‌ها، نوآوری در برنامه‌های آموزشی و استفاده از روش‌های جدید برای آموزش، سفرهای علمی به شهرها و کشورهای مختلف به همراه استادان	قرارگیری دانشجویان سال پایین در کنار دانشجویانی طرح نهایی برای به‌دست آوردن مهارت‌ها برای مدیریت دنیای آینده.
	ارزشیابی به‌وسیله هیئت داوری داخلی و خارجی و متخصصان صورت می‌گیرد [۴۲].

ارزشیابی فرایند طراحی	ارزشیابی محصول نهایی
<p>۱۳۸۸ گلزار طراوتی دانشگاه واترلو^{۱۰}</p> <p>دانشجو موظف به کار به صورت حرفه‌ای در شرکت‌های معماری است. تمرکز بر شیوه‌های طراحی و درک نظری معماری راهنمای ۱۰۰ دانشجو هم‌زمان به‌وسیله ۴ استاد و ۴ استادیار در هر ترم، دانشجویان موظف به ارائه دو پروژه اجرایی یا تحقیقاتی</p>	<p>ارزشیابی طرح‌ها به‌وسیله استادان دفاع دانشجویان در برابر هیئت‌داوران هیئت داور، دربرگیرنده شماری استاد و گروهی مهمان است. فارغ‌التحصیلان، علاوه بر مدرک تحصیلی، دارای ۲ سال سابقه کار حرفه‌ای هستند [۴۳].</p>
<p>۱۳۸۸ سعید میر ریاحی دانشگاه‌ها تفورد^{۱۱}</p> <p>معیارهای موردنظر حرفه NAAB، دانش‌پایه، ارائه شفاهی، مکتوب، گرافیکی و تجربه عملی، طراحی ساخت، ایده طرح، نحوه پروردن ایده.</p>	<p>ارزشیابی به‌وسیله هیئت داوری داخلی و خارجی و متخصصان پروژه‌ها اغلب بر طراحی پیچیده ساختمان، برنامه‌ریزی و طراحی شهری تأکید دارند، طراحی منظر و سایر دانش‌های مرتبط است [۴۰].</p>
<p>۱۳۸۸ سعید میر ریاحی دانشگاه یورک^{۱۲}</p> <p>سوابق آموزشی، مصاحبه، مدارک ارزشیابی دانشجویان از کیفیت آموزشی مدرس، شواهد مکتوب</p>	<p>نظر همکاران، ارزشیابی به‌وسیله هیئت داوری داخلی و خارجی و متخصصانی صورت می‌گیرد. بخش عمده‌ای از کار، بر عهده دانشجویان است [۴۰].</p>
<p>۱۳۸۸ سعید میر ریاحی دانشگاه هوس تن^{۱۳}</p> <p>کار گروهی، گروه پاسخگویان همسان، تأکید از فراورده به فرایند</p>	<p>ارزشیابی به‌وسیله هیئت داوری داخلی و خارجی و متخصصان پروژه‌ها اغلب بر طراحی پیچیده ساختمان، برنامه‌ریزی و طراحی شهری تأکید دارند، طراحی منظر و سایر دانش‌های مرتبط است [۴۰].</p>
<p>۱۳۸۸ سعید میر ریاحی دانشگاه اوتاوا^{۱۴}</p> <p>معیارهای مرتبط به طرح (نظیر ترکیب سایت، برنامه، محتوا، سازه، مصالح ساختمانی و سیستم طرح)</p>	<p>توانایی در ارائه سه‌بعدی و زیبایی طرح، توصیف گرافیکی و معرفی حرفه‌ای تجزیه و تحلیل، برنامه‌نویسی، برنامه‌ریزی، طراحی ساختمان، سازه‌ها، سیستم‌های ساختمانی، طراحی منظر و سایر دانش‌های مرتبط است.</p> <p>ارزشیابی به‌وسیله هیئت داوری داخلی و خارجی و متخصصان [۴۰].</p>
<p>۱۳۸۸ سعید میر ریاحی دانشگاه آدلاید^{۱۵}</p> <p>گالری مجازی، افزایش همکاری بین دانشجویان همسان افزایش موقعیت‌های خود ارزشیابی توسط دانشجو، حمایت ارزشیابی تکوینی، حریم استاد و دانشجو مشخص گردد</p>	<p>ارزشیابی به‌وسیله هیئت داوری داخلی و خارجی و متخصصان پروژه‌ها اغلب بر طراحی پیچیده ساختمان، برنامه‌ریزی و طراحی شهری تأکید دارند، طراحی منظر و سایر دانش‌های مرتبط است [۴۰].</p>
<p>۱۳۹۸ زهرا نام‌آور دانشگاه دنور^{۱۶}</p> <p>اعضای هیئت علمی شیوه‌های طراحی محیط معنی‌دار و زیبا را بررسی، آموزش و اجرا می‌کنند. در دانشگاه دنور سیستم کوردینیتور است. ۳ یا ۴ استاد با کوردینیتور کار می‌کنند. کوردینیتور برنامه را می‌دهد، ولی برای استادان اجباری نیست آن را اجر کنند آزادی عمل به استاد داده می‌شود. هر استاد شیوه</p>	<p>مسئولیت تمام‌کار بر عهده دانشجویان است. دانشجویان می‌توانند از کار دانشجو سؤال کنند. هنگام نقد داوران، آن‌ها اعتقاد دارند پروژه در حال رشد است. پیشنهاد می‌دهند. بعد نقد دانشجو می‌تواند کار خود را تغییر دهد. بیشتر تمرکز بر آموزش هست نه قضاوت.</p>

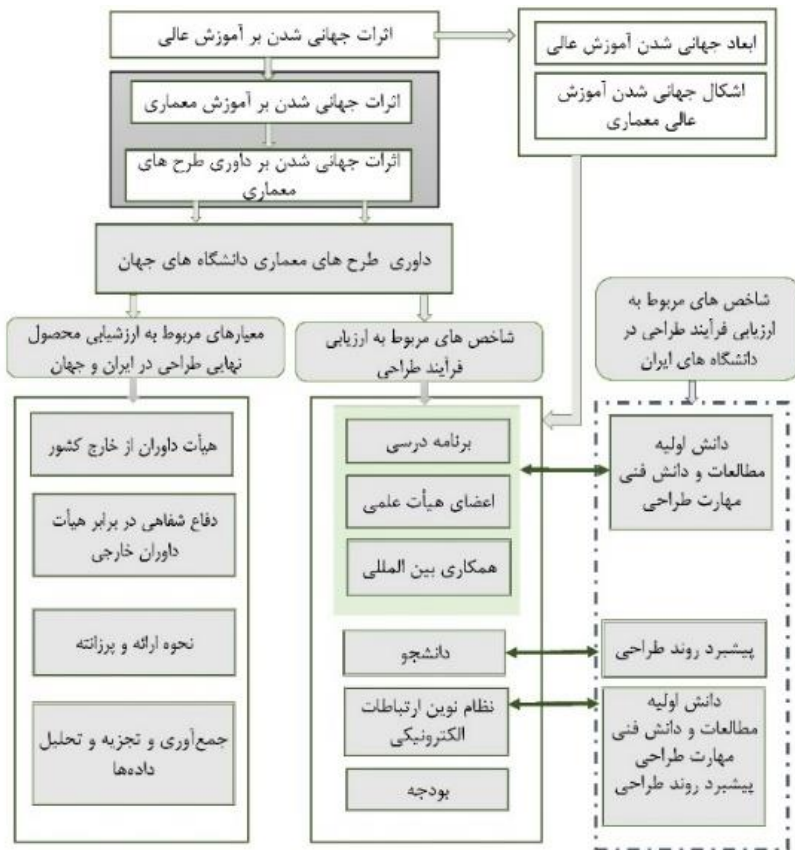
ارزیابی فرایند طراحی	ارزشیابی محصول نهایی
خودش را دارد ولی در نهایت باید همه استادان یک موضوع پروژه را ارائه دهند. نمره دادن دست استاد است. سیستم بر اساس اعتماد و یادگیری است.	داوران مدعو به دانشجو نمره نمی‌دهند و قضاوت آن‌ها در نمره‌دهی تأثیری ندارد [۳۹].

مطالعات، نحوه گوناگون داوری در جهان را نشان می‌دهند. تفکر آموزش دانشگاهی معماری در اروپا به‌طور سنتی بیشتر بر جنبه‌های نظری معماری متکی است و نیت هم این بوده که فارغ‌التحصیل رشته معماری در شروع کار به آموختن جنبه‌های عملی یا کاربردی می‌پردازد که در واقع این تفکر در مدرسه بوزار فرانسه حاکم بوده است و دقیقاً سعی شده عکس این فلسفه در مدارس معماری آمریکا به‌کار گرفته شود. به‌طور کلی فلسفه آموزش معماری در ایالات متحده و تا حد قابل ملاحظه‌ای در کانادا برخلاف اروپا بر اساس علمی- کاربردی بودن آن است تا جنبه‌های نظری معماری بود. در دانشگاه‌های کشورهای توسعه‌یافته مانند اروپا و آمریکا سیستم ارزیابی کلاسی به‌وسیله چند استاد انجام می‌شود و هر دانشگاه با توجه به سیاست‌های خود یک رویکرد را دنبال می‌کند. برای مثال در دانشگاه دنور بیشتر شیوه‌های طراحی محیط معنی‌دار و زیبا را بررسی، آموزش و اجرا می‌کنند، در دانشگاه واترلو تأکید بر کار در شرکت‌های معماری به‌صورت حرفه‌ای است و در دانشگاه ییل برافزایش قدرت ابتکار و خلاقیتشان تأکید می‌شود. در این کشورها، برای ارزشیابی نهایی از چندین استاد دعوت می‌کنند. برخی استادان مدعو از دانشگاه‌های دیگر یا معماران حرفه‌ای هستند که دانشجو در مقابل آن‌ها از کار خود دفاع می‌کند. در کشورهای در حال توسعه مانند ایران، هند و مالزی سیستم آموزش آتلیه‌ها بر آموزش به‌وسیله چند استاد بوده است. در این کشورها برای ارزشیابی نهایی علاوه بر اینکه فرایند معماری ارزیابی می‌شود قضاوت نهایی به‌وسیله استادانی که در روند کار دانشجو بودند و داوری خارجی انجام می‌شود. در هند دانشجویان در ارزشیابی نهایی در جلسه دفاعیه حضور دارند و از استادان مدعو خارجی برای حضور در جلسه دفاعیه دعوت می‌شود که ممکن است از خارج از کشور باشند. در دانشگاه تیلرز همچنین برای داوری طرح‌ها از استادان دانشگاه و معماران حرفه‌ای دعوت می‌شود. در این سیستم اعتماد به استاد کم است. در این سیستم به‌جای آنکه تمرکز بر آموزش و خلاقیت باشد بیشتر بر ارزیابی است. در ایران داوری معمولاً به‌وسیله استادان و بدون حضور دانشجو صورت می‌گیرد. در ایران ابتدا دانشگاه تهران سپس دانش شهید بهشتی و دانشگاه علم و صنعت تأسیس شدند. دانشگاه تهران در ابتدا بیشتر تحت تأثیر شیوه آموزشی دانشگاه‌های فرانسه و ایتالیا بود. دانشگاه شهید بهشتی تحت تأثیر شیوه آموزشی دانشگاه‌های ایتالیا بود.

با توجه به دستاوردهای پژوهش، هدف سیستم داوری به‌عنوان یک ابزار آموزشی را می‌توان به‌صورت چهار هدف زیر بیان کرد:

- بیانگر انتقاد سازنده طرح‌های دانشجویان و توجه دانشجویان به جوانب مثبت و منفی طراحی خود است.
 - تهیه دستورالعمل کلی در مورد موضوعات نقد طراحی که متناسب با پروژه‌های دانشجویی در حال ارزیابی است.
 - گفتگوی علمی، مانند مبادله هم‌اندیشی بین اعضای هیئت‌علمی و دانشجویان و در بین خود دانشجویان می‌باشد.
 - برآورد سطحی که یک دانشجو دانش خود را می‌تواند به شکل راه‌حل طراحی در پاسخ به مشکل شهری یا زندگی واقعی، در قالب یک‌راه حل طراحی فرابگیرد و به‌کار ببندد.
 - به‌ویژه، این اهداف درصدد افزایش رشد فکری دانشجویان هستند.
- جوامع گوناگون پیش از جهانی‌شدن دارای انسجام و یکپارچگی بودند اما جهانی‌شدن منجر به شکستن مرزهای ساختگی و معنایی شد و موجب ادغام نظام معنایی، حذف بخش‌هایی از نظام و در انتها اضافه شدن معنایی شد که

محصول جهانی شدن هستند و این نظام‌های معنایی و هویت‌بخش را به سمت یکسان‌سازی با نمونه‌های مشابه در گوشه‌کنار جهان هدایت کرد. جدا از نظرات و دیدگاه‌های متفاوت و حتی متناقضی که در فرایند جهانی شدن مطرح شدند تأثیر شگرف آن بر فرهنگ به‌خصوص در کشورهای جهان سوم غیرقابل‌انکار است. شرایط جامعه امروز ایران به‌گونه‌ای است که سردرگمی میان این دو دیدگاه جهان‌گرا به یکی از بزرگ‌ترین معضلات بدل شده است. با تحلیل انجام‌گرفته در جداول ۵ و ۶ و با توجه به بررسی معیارهای داوری طرح‌های معماری در دانشگاه‌های ایران جهان می‌توان تأثیرات جهانی شدن بر داوری طرح‌های معماری را به دو دسته شاخص‌های مربوط به فرایند طراحی و معیارهای مربوط به ارزشیابی نهایی تقسیم کرد. فرایند طراحی مؤلفه‌های (برنامه درسی، دانشجو، اعضای هیئت‌علمی، همکاری بین‌المللی، بودجه، نظام نوین ارتباط الکترونیکی) را شامل می‌شود و معیارهای مربوط به ارزشیابی نهایی شامل (هیئت‌داوران، دفاع دانشجو، نحوه ارائه و پرزانته، نحوه تجزیه و تحلیل اطلاعات) می‌شود. نمودار ۶ نیز ساختار تأثیرات جهانی شدن آموزش عالی بر داوری دانشگاه‌های ایران و جهان را نشان می‌دهد.

نمودار ۶. ساختار تأثیرات جهانی شدن آموزش عالی بر داوری طرح‌های معماری دانشگاه‌های ایران و جهان (مأخذ: نگارندگان)

نتیجه تحقیق

رویکردهای متفاوت و متنوعی به جهانی شدن وجود دارد: رویکرد اول، جهانی شدن را یک پروژه از پیش طراحی شده توسط نظام سلطه تلقی می‌کند که هدف آن، سیطره اقتصادی، فرهنگی و سیاسی بر سایر کشورهاست، رویکرد دوم، آن را فرایندی می‌داند که ناشی از تحولات روزافزون دنیای جدید همانند گسترش شبکه‌های اطلاعاتی و ارتباطی است که این امر منجر به هم‌پیوستگی بیشتر جهانیان شده است. نتایج پژوهش حاضر بر رویکرد دوم تأکید می‌کند. همان‌گونه که در بخش پیشینه و مبانی نظری پژوهش نیز اشاره گردید، نتایج تحقیقات مشابه داخلی و خارجی یافته‌های تحقیق حاضر را تأیید یا تکمیل می‌کنند. نتایج حاصل با نتایج تحقیقات والر (۲۰۱۹) [۱۶]، آعید (۲۰۱۹) [۱۷]، آترو (۲۰۱۹) [۱۲]، پوپسکو (۲۰۱۵)، آکانی (۲۰۱۲) [۱۱]، یودر (۲۰۰۶) [۱۰]، و پژوهش‌های داخلی پورعزت (۱۳۸۷) [۷]، آتشک (۱۳۹۲) [۱۳]، حسینی (۱۳۹۸) [۹]، فرهودی (۱۳۹۹) [۱] هم‌راستا است. تمایز این پژوهش با پژوهش‌های بیاننده دسته‌بندی نتایج آن با توجه به یافته‌های پژوهش در راستای موضوع تأثیر جهانی شدن آموزش عالی بر آموزش و دآوری طرح‌های معماری است. در بسیاری از کشورها از جهانی شدن آموزش عالی برای ارتقای کیفیت آموزش عالی استفاده می‌شود و برخی کشورها برای دستیابی به بالاترین حد کیفیت آموزشی رقابت‌پذیری در بازار جهانی به جهانی شدن آموزش عالی روی آورده‌اند. جهانی شدن دانشگاه نه تنها توانایی تفکر به صورت بین‌المللی را برای دانشجویانشان ایجاد می‌کند بلکه آن‌ها می‌توانند مسائل را از دیدگاه‌های مختلف بررسی و ظرفیت انجام دادن کارها را در سطح استانداردهای بین‌المللی کسب کنند. از این‌رو به نظر می‌رسد جهانی شدن منجر به ارتقای کیفیت علمی استادان و دانشگاه‌ها خواهد شد. توسعه و اصلاح نظام آموزش عالی معماری در آینده نیازمند باز بودن و تعامل دائمی آن با محیط جهانی و توجه به ضرورت و نیازها و مطالبات و شرایط محیطی آینده است. تحقق این امر مستلزم توجه به ضرورت آزاداندیشی، ارتقا علمی و افزایش سطح انعطاف‌پذیری در ارتباط با دانشگاه‌های جهان است. جهانی شدن به مفهوم فرایند جامعه باز یا دهکده جهانی اطلاق می‌شود که در آن تمام افراد از حقوق برابر برخوردار هستند. در این دهکده جهانی تمام آموزش دانشگاه‌ها در یک سطح قرار می‌گیرند؛ بنابراین دانشجویان به راحتی می‌توانند از آموزش استادان و امکانات آموزشی در سراسر جهان استفاده کنند. در جهانی شدن آموزش معماری استادان برای اینکه بتوانند به استانداردهای آموزش جهانی برسند سطح علمی خود را ارتقا می‌دهند؛ بنابراین ارتقای سطح آموزش معماری منجر به ارتقای سطح دآوری طراحی معماری می‌شود. این امر به تشدید رقابت‌های دانشگاه‌ها و ارتقای استانداردهای آموزشی، سطح علمی استادان و بالا رفتن کیفیت آموزش معماری کمک می‌کند. با بررسی نحوه دآوری طرح‌های معماری در دانشگاه‌های کشورهای در حال توسعه و توسعه‌یافته و تحلیل آن و مرور بر ادبیات مرتبط با آن، تصویری از ویژگی‌های سیستم‌های دآوری دانشگاه‌ها به دست آمد. با تحلیل تصویری که دآوری دانشگاه‌های مطرح جهان از دآوری خود و محیط جهانی دارند جایگاه مناسبی برای درک نحوه دآوری دانشگاه‌های جهان ترسیم شد. نتایج به دست آمده را می‌توان به نوعی پاسخ به سؤال‌های اصلی پژوهش دانست. بر این اساس می‌توان تأثیرات جهانی شدن بر دآوری طرح‌های معماری را به دو دسته شاخص‌های مربوط به فرایند طراحی که مؤلفه‌های برنامه درسی، دانشجو، اعضای هیئت علمی، همکاری بین‌المللی، بودجه، نظام نوین ارتباط الکترونیکی مؤثر بر آموزش معماری را شامل شده و معیارهای مربوط به ارزشیابی نهایی شامل هیئت‌داوران، دفاع دانشجو، نحوه ارائه و پرزانتته، نحوه تجزیه و تحلیل اطلاعات است که در ذیل به آن اشاره می‌شود:

ارزیابی فرایند طراحی

- دعوت و آشنایی با استادان برجسته دانشگاه‌های خارج از کشور و ایجاد ارتباط فکری با آن‌ها به منظور شناخت ایده‌های خلاق و روش‌های مختلف طراحی و استفاده از نظرات و تجربیات آنان در راستای طراحی معماری

- اعزام استادان معماری داخلی به دانشگاه‌های خارج از کشور برای آشنایی با نحوه تدریس دروس طراحی معماری آن‌ها
- دعوت از استادان دانشگاه‌های مطرح جهان برای تدریس در آتلیه‌های معماری داخلی که سبب آشنایی دانشجویان با روش‌ها و روندهای مختلف طرح می‌شود.

اعضای هیئت علمی

- تدریس هم‌زمان چند استاد داخلی و خارجی در آتلیه‌های معماری به‌منظور آشنایی دانشجویان با نظرات آن‌ها.

همکاری بین‌المللی

- شناخت معماران موفق جهان و دعوت از آن‌ها به‌منظور آموزش و تدریس در آتلیه طراحی معماری، شرکت معماران در هم‌اندیشی‌های داخل کشور برای آشنایی دانشجویان با روش طراحی، افکار و عقاید آن‌ها و اتفاقات مطرح در دنیای معماری
- ایجاد فرصت برای استادان طراحی معماری داخل کشور برای مطرح‌شدن در سطح جهانی
- توجه به قراردادهای پژوهشی در راستای پروژه‌های طراحی معماری در سطح جهانی
- ایجاد فرصت برای معرفی معماری بومی و اسلامی ایرانی در سطح جهان
- توافق‌های هم‌زمان میان دانشگاه‌های معماری در کشورهای جهان برای ارائه برنامه‌های مشترک برای دروس طراحی معماری
- گذراندن دروس طراحی معماری در دانشگاه میزبان، تأیید اعتبار آن توسط دانشگاه داخلی.

برنامه درسی

- نوآوری در برنامه‌های آموزشی و داوری طراحی آتلیه معماری مطابق با زمان و استفاده از روش‌های نوین برای آموزش و تدریس دانشجویان دانشگاه‌های داخل و خارج از کشور
- استفاده از برنامه‌دهی معماری دانشگاه‌های خارجی برای آتلیه معماری و تطبیق آن به شیوه معماری داخلی
- می‌توان زمین و سایت طراحی را در کشورهای خارجی در نظر گرفت تا دانشجویان برای آشنایی با سایت طرح به آن کشور سفر کنند و با عوامل شکل‌گیری طرح، مکان طرح (فضا، کالبد، طبیعت، منظر، اجتماع، ادراک، زمان، کارکرد، مدیریت) و دستگاه‌های تأسیساتی و سازه‌ای، بوم‌سازه، فرم و شکل بنای منطقه بیشتر آشنا شوند.
- برقراری تعامل سازنده بین عوامل و شرایط بومی و محلی طراحی معماری با ضوابط و شرایط جهانی
- ارتقا و بهبود برنامه‌های درسی طراحی معماری از طریق افزایش محتوای دروس طراحی معماری که فارغ‌التحصیلان را برای حرفه و طراحی بین‌المللی معماری آماده سازد.
- تغییر در محتوای دروس طراحی معماری که منجر به صلاحیت حرفه‌ای معماری شود و از لحاظ بین‌المللی به رسمیت شناخته شود.
- برنامه درسی که موضوعات طراحی معماری سنتی را به‌وسیله میان‌فرهنگی بین‌المللی توسعه می‌دهد (مانند عدالت اجتماعی، اخلاق در معماری سنتی، معماری بومی و اسلامی ایرانی)
- ارائه دروس طراحی معماری بین‌المللی، طراحی معماری در فرهنگ‌های مختلف، استانداردهای بین‌المللی طراحی معماری

- دوره‌های آموزشی که شامل مطالعات (تأثیر ارتباطات میان فرهنگی در طراحی، تأثیر ارتباطات بین‌المللی در طراحی معماری) می‌شود.

دانشجو

- مباحثه دانشجویان در آتلیه در گروه‌های ۳ یا ۴ نفره با دانشجویان سایر کشورها در مورد موضوع تدریس شده و در نهایت ارائه یک کار نهایی و تیمی. این کار گروهی دانشجویان را بیشتر با محیط دانشگاه‌ها و روحیه دانشجویان کشورهای دیگر آشنا می‌کند.
- دسترسی به دوره‌ها و برنامه‌های دروس طراحی معماری در آموزش عالی معماری سایر کشورها
- سفرهای علمی به شهرها و کشورهای مختلف به همراه استادان و بازدید از معماری مناطق مختلف و درک فرهنگ‌ها و بینش‌های موجود
- تخصیص بودجه برای درس‌های طراحی معماری با توجه به امکاناتی که برای تدریس در آتلیه‌ها وجود دارد.
- شناخت و استفاده از فناوری‌های جدید و نرم‌افزار بین‌المللی ساختمان و به‌کارگیری آن‌ها به‌وسیله دانشجویان در طراحی
- انجام پروژه‌های طراحی در محیط کار چند فرهنگی با دانشجویان سایر کشورها برای آشنایی با فرهنگ کشورهای دیگر
- حضور مداوم دانشجویان در آتلیه و ارتباط آن‌ها با دانشجویان خارج از کشور سبب آشنایی دانشجویان خارجی با فرهنگ و تمدن ایران و افزایش قدرت می‌شود.
- دعوت از دانشجویان خارج از کشور برای گذراندن دروس طراحی همراه با دانشجویان داخلی و برگزاری آتلیه‌ها به‌صورت گروهی که سبب تبادل دانشجو بین دو دانشگاه و ورود منابع مالی می‌شود.
- توجه به قراردادهای پژوهشی در راستای پروژه‌های طراحی معماری در سطح جهانی.

نظام نوین ارتباطات الکترونیکی

- توسعه دسترسی به منابع نحوه آموزش طراحی معماری و بهره‌گیری از قابلیت‌های یادگیری الکترونیک برای تسریع فراگردهای آموزشی
- بودجه تدریس مجازی و الکترونیکی دروس طراحی توسط استادان خارج از کشور و فراهم کردن شرایط ایجاد دروس مجازی با دانشگاه‌های خارج از کشور
- دسترسی به اینترنت پر قدرت برای دستیابی دانشجویان و استادان برای پژوهش معماری

ارزشیابی محصول نهایی

- دانشجویان معمولاً در سال انجام پروژه نهایی می‌توانند یک مشاور از کمیته مشورتی اعضای هیئت‌علمی یا مدعو از دانشگاه‌های خارج از کشور داشته باشند تا پیشرفت دانشجو را بررسی کنند.
- هیئت‌دوران می‌توانند از استادان خارج از دانشگاه یا استادان و متخصصان خارج از کشور باشند.
- دانشگاه می‌تواند برای داوری یک استاد مدعو از خارج از دانشگاه مربوطه و یک استاد از خارج از کشور انتخاب کرده و پروژه را برای آن‌ها ارسال کند. استاد مدعو خارجی، رساله را تأیید یا رد می‌کند.
- حضور دانشجویان در جلسه دفاع
- دانشجویان می‌توانند از طریق تماس تصویری در برابر داوران خارج از کشور از رساله‌هایشان دفاع کنند.

- ارائه و پیرزانتته دانشجویان با نرم‌افزارهای به‌روز در زمان تحویل پروژه نهایی
- استفاده از متریکال نوین برای ماکت
- ارزشیابی پروژه که شامل تسلط بر جمع‌آوری داده‌ها، تجزیه و تحلیل، برنامه‌ریزی، طراحی، سازه‌ها، دستگاه‌های ساختمانی، طراحی منظر و سایر دانش‌های مرتبط است.
- نوآوری و بهره از روش‌های نوین برنامه درسی، همکاری بین‌المللی استادان دانشگاه‌های داخل و خارج کشور منجر به افزایش سطح علمی در ارزیابی فرایند طراحی معماری که شامل (دانش اولیه، مطالعات و دانش فنی و مهارت طراحی) می‌شود.
- حضور مداوم دانشجویان در آنلاین و کرکسیون آن‌ها با استادان دانشگاه‌های بین‌المللی و داخل کشور و ارتباط و انجام کار گروهی با دانشجویان بین‌المللی در محیط دانشگاه‌ها باعث پیشبرد بهتر روند طراحی معماری می‌شود و در نهایت نظام نوین ارتباطی و تدریس مجازی و الکترونیکی استادان، منجر به توسعه دسترسی به منابع آموزشی معماری می‌گردد که این خود باعث ارتقای سطح دانش ارزیابی فرایند طراحی معماری (دانش اولیه، مطالعات و دانش فنی و مهارت طراحی، پیشبرد روند طراحی) می‌شود.
- دعوت از استادان و دانشجویان خارج از کشور برای تدریس و گذراندن دروس طراحی همراه با استادان و دانشجویان داخلی سبب تبادل استادان و دانشجویان بین دو دانشگاه و ورود منابع مالی می‌شود.

تشکر و قدردانی

از استادان دانشگاه‌های شهید بهشتی تهران، علم و صنعت تهران، دانشگاه تهران و شهید چمران اهواز که در انجام این پژوهش همکاری و مساعدت کردند تشکر و قدردانی می‌شود.

References

- [1] Farhoudi, J., & Abedini, M. (2020). The Phenomenon of Curriculum Globalization. *Quarterly Journal of Social Science Studies*, 6(1), 40-47. <http://uctjournals.com/farsi/archive/socials/1399/spring/5.pdf>
- [2] Shahramnia, A. M. (2007). *Globalization and Democracy in Iran*. Contemporary Look <https://www.adinehbook.com/gp/product/9647763565>
- [3] Abbaspour, O. (2014). Evaluating the Effects of Globalization on Teaching-Learning Process in Higher Education from Faculty Members' Point of View in Shiraz and Shahid Beheshti Universitie. *Journal of Higher Education Curriculum Studies*, 4(8), 7-40. http://www.icsajournal.ir/article_10420.html?lang=en
- [4] Islami, S. G., & Ghodsi, M. An Islamic Approach to Designing a Structured Model in Education of Architecture. *Quarterly Journal of Kimiya-ye-Honar*, 2(7), 79-92. <http://kimiahonar.ir/article-1-84-en.html>
- [5] Sameh, R., & Izadi, A. A. (2014). Mechanism of Judging and Evaluating Design in Architecture Education Proposing a Model for Process Evaluation and Design Evaluation in Teacher-Student Interaction. *Journal of Iranian Architecture & Urbanism (JIAU)*, 5(2), 1-13. <https://doi.org/10.30475/isau.2015.61988>
- [6] Nadimi, H. (2011). An Analysis of the Evaluation of Architectural Designs. *Soffeh*, 20(2-1), 9-20. https://soffeh.sbu.ac.ir/article_100387.html?lang=en
- [7] Pourezat, A. A., Khastar, H., Taheri, G., Farahi, M. M., & Nargesian, A. (2009). Optimal design model of Iranian universities and institutions of higher education in the era

- of globalization. *Epistemological Studies of Islamic University*, 12(4). <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?ID=187357>
- [8] Khorasani, A. (2019). *Internationalization of higher education*. Shahid Beheshti University, Tehran, Iran. <https://www.adinehbook.com/gp/product/964457382X>
- [9] Hosseini, S. I., Mehrali, A., Soleiman, S., & Ebrahimi, S. A. (2019). The Impact of Globalization on Educational System of Islamic Republic of Iran. *Journal of Management and Planning In Educational System*, 12(1), 285-310. <https://doi.org/10.29252/mpes.12.1.285>
- [10] Yoder, B. (2006). *Globalization of higher education in eight Chinese universities: Incorporation of and of and strategic responses to world culture* [PhD Dissertation, Faculty of the School of Education, University of Pittsburgh]. Pittsburg, USA. <https://www.semanticscholar.org/paper/GLOBALIZATION-OF-HIGHER-EDUCATION-IN-EIGHT-CHINESE-Yoder/3a5de512c5e47aedda231b2929df6d2cfc4b4016>
- [11] Akani, C. (2012). The Effect of Globalization on Nigeria Education. *Global Advanced Research Journal of Social Science*, 1(5), 92-100.
- [12] Souto-Otero, M. (2019). Globalization of higher education, Critical views. *Encyclopedia of International Higher Education Systems and Institutions*. New York, Springer, 1-6. https://www.researchgate.net/publication/322315523_Globalization_of_Higher_Education_critical_views
- [13] Atashak, M., Nowrooz Zadeh, R., Ghahremani, M., Abolghassemi, M., & Faraasat Khah, M. (2013). The Study of the Consequences and Mechanisms of Globalization on Higher Education Curriculum. *Research in Curriculum Planning* 10(38), 37-45. http://jsr-e.khuisf.ac.ir/article_534290.html?lang=en
- [14] Ahadi, P. (2018). Using DEMATEL to Evaluation model of Students' Architectural Design Projects. *Hoviatshahr*, 12(1), 75-88. https://hoviatshahr.srbiau.ac.ir/article_12500.html?lang=en
- [15] Ameri Siyahooei, R., & Zarei, S. (2020). The Effect of Knowledge of English on the Academic Achievement Motivation and Self-esteem among Students of Different Majors at Fatemiyeh Technical faculty. *Karafan Quarterly Scientific Journal*, 16(46), 289-302. https://karafan.tvu.ac.ir/article_105731.html?lang=en
- [16] Waller, R. E., Lemoine, P. A., Mense, E. G., & Richardson, M. D. (2019). Higher education in search of competitive advantage: Globalization, technology and e-learning. *International Journal of Advanced Research and Publications*, 3(8), 184-190. <https://i1library.net/document/zl98oxoz-higher-education-search-competitive-advantage-globalization-technology-learning.html>
- [17] Ead, H. A. (2019). Globalization in higher education in Egypt in a historical context. *Research in Globalization*, 1, 100003. <https://doi.org/10.1016/j.resglo.2019.100003>
- [18] Baksh, Z., Potphode, S., & Shrivias, N. (2016). The Globalization of Higher Education through the lens of Technology. *International Journal of Science, Engineering and Technology Research (IJSETR)*, 5(11), 3129-3132. <http://staloyuscollege.ac.in/Publications/JOURNALS/jDepartmentFiles/Education/seema/Globalization.pdf>
- [19] Popescu, F. (2015). South African Globalization Strategies and Higher Education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 209, 411-418. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.11.212>
- [20] Teferra, D. (2005). Brain Circulation: Unparalleled Opportunities, Underlying Challenges, and Outmoded Presumptions. *Journal of Studies in International Education*, 9(3), 229-250. <https://doi.org/10.1177/1028315305277619>

- [21] Bostrom, C. A. (2010). Diffusion of Internationalization in Turkish Higher Education. *Journal of Studies in International Education*, 14(2), 143-160. <https://doi.org/10.1177/1028315309332028>
- [22] Bazargan, A., & Eshaghi, F. (2008). Analysis of the goal setting process in the internal evaluation of the quality of academic departments: a case study, studies To Globalization and Global Trends in Higher Education Developments and the Status of Higher Education in Iran. *Studies in Education and Psychology*, 9(1), 57-72. <https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=125299>
- [23] Hojjat, I. (2011). *Architectural exercises*. University of Tehran Press.
- [24] Kianersi, M., Mozafar, F., & Khosravi, V. (2019). The comparative study of three generations of academic architecture education: procedure, knowledge, and design thinking approach. *Hoviatshahr*, 13(1), 59-72. https://hoviatshahr.srbiau.ac.ir/article_14275.html?lang=en
- [25] Goodarzi, Y. (2017, May 2). *Challenges of Iranian architecture education in facing the phenomenon of globalization*. The first national conference on knowledge-based urban planning and architecture, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran. <https://civilica.com/doc/641123>
- [26] Van der Wende, M. C. (2001). Internationalisation policies: about new trends and contrasting paradigms. *Higher Education Policy*, 14(3), 249-259. [https://doi.org/10.1016/S0952-8733\(01\)00018-6](https://doi.org/10.1016/S0952-8733(01)00018-6)
- [27] Ghasempoor Dehaghani, A., Liaghatdar, M. J., & Jafari, E. (2011). An Analysis on localization and Internationalization of Universities Curriculum in the Globalization Era. *Journal of Iranian Cultural Research*, 4(4), 1-24. <https://doi.org/10.7508/ijcr.2011.16.001>
- [28] Behjati Ardakani, F., Yarmohamadian, M. H., Foroughi Abari, A., & Fathi Vajargah, K. (2012). Comparative study of internationalization of higher education curricula in a number of countries. *Research in Curriculum Planning*, 9(33), 80-92. http://jsr-e.khuisf.ac.ir/article_534234.html
- [29] Slaughter, S. A., & Leslie, L. L. (1997). *Academic Capitalism: Politics, Policies, and the Entrepreneurial University*. Johns Hopkins University Press, Baltimore, Maryland, United States. <https://books.google.com/books?id=VXPuAAAAMAAJ>
- [30] Abdipour, Z. (2012). *Architectural ethics in the era of globalization*. [Master Thesis, Tarbiat Modares University].
- [31] Rezaei Ashtiani, S., & Mahdi Nejad, J. (2019). Proposing a criteria-based assessment pattern for architectural design studios. *Technology of Education Journal (TEJ)*, 13(2), 299-314. <https://doi.org/10.22061/jte.2018.4066.1993>
- [32] Mohammadi Bolban Abad, S., Iranmanesh, M., & Bemanian, M. r. (2009). The Evaluation Role in Architecture Educational System. *Iranian Journal of Engineering Education*, 11(41), 113-134. <https://doi.org/10.22047/ijee.2009.624>
- [33] Seif, A. A. (2021). *Educational measurement, measurement and evaluation*. Doran Publishing, Tehran, Iran. <https://www.adinehbook.com/gp/product/6006208113>
- [34] Mehdizadeh Siraj, F., & Mardami, K. (2008, November 22). *Judging criteria for architectural design projects*. The third conference on architecture education, Faculty of Architecture, Fine Arts Campus, University of Tehran, Tehran, Iran. <https://civilica.com/doc/81382>
- [35] Mirriahi, S. (2009). Assessing design skills in architecture education. *Soffeh* 19(49), 61-68. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=122438>

- [36] Sadram, V. (2017, October 5). *Why teaching creativity requires more than just producing creativity*. Fourth International Conference on New Technologies in Civil Engineering, Architecture and Urban Planning, Salehan Institute of Higher Education, Salehan University, Tehran, Iran. <https://civilica.com/doc/702652>
- [37] Soliman, A. M. (2017). Appropriate teaching and learning strategies for the architectural design process in pedagogic design studios. *Frontiers of architectural research*, 6(2), 204-217. <https://doi.org/10.1016/j.foar.2017.03.002>
- [38] Pourjafar, R. (2008). Architecture and Education in the Indian Subcontinent. *Quarterly Journal of Architecture and Culture*(Consecutive 34), 44-45. <https://www.magiran.com/volume/45836>
- [39] Namavar, Z. (2019). *Comparison of education in Iran, USA, Malaysia* [Interview]. Shahid Chamran University of Ahvaz.
- [40] Mirriahi, S. (2009). Evaluation of arbitration mechanisms in architecture education. *Journal of Architecture and Culture*, 10(34), 17-22. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=122438>
- [41] Karimi, M. (2009). Educational and Architecture System in Switzerland. *Journal of Architecture and Culture*, 10(34), 60 -64. <https://www.magiran.com/volume/45836>
- [42] Zhaleh, E. (2009). Architecture Education at Yale University. *Journal of Architecture and Culture*, 10(34), 89-92. <https://www.magiran.com/volume/45836>
- [43] Taravati, G. (2009). Education and Skills at the University of Waterloo. *Journal of Architecture and Culture*, 10(34), 60 -64. <https://www.magiran.com/volume/45836>